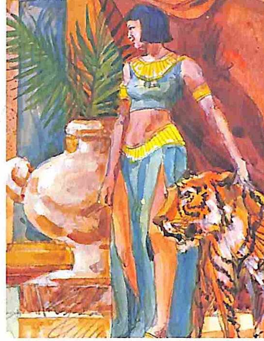
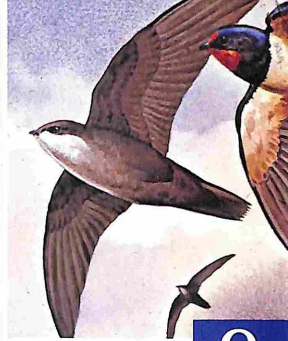
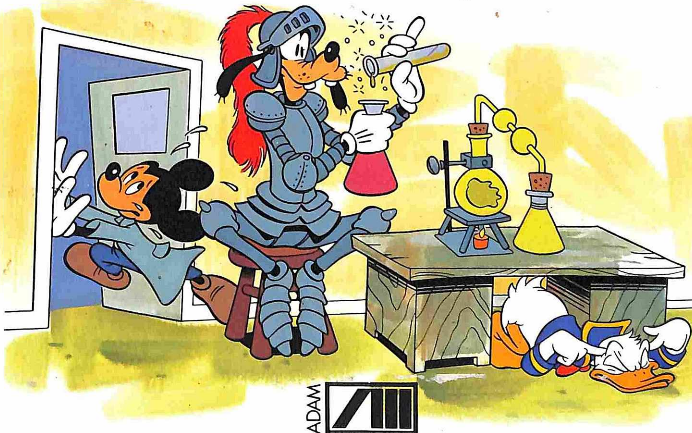

9

Walt Disney

İLK ANSİKLOPEDİM

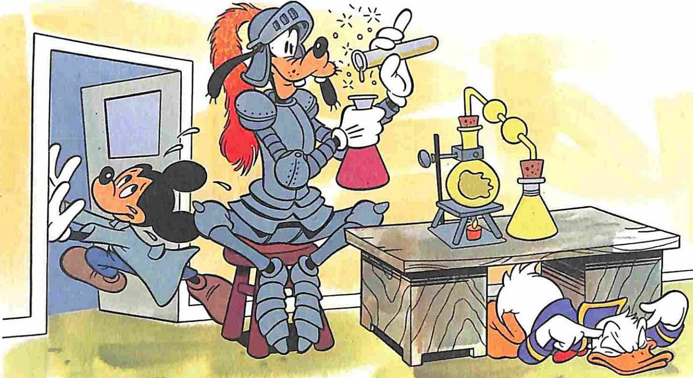
Karabatak-Kleopatra

ADAM

İlk Ansiklopedim

Anadolu Yayıncılık A.Ş. adına sahibi: İnci Asena
Yayın Yönetmeni: Ayla Ortaç
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sevgi Tuncel

İlk Ansiklopedim
Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş./Adam Yayınları, 1992
Büyükdere Caddesi, Üçyol Mevkii 57/2
Maslak 80725 İstanbul

ISBN: 975-418-164-0

92.34.Y.0016.437

Baskı: Ana Yayıncılık A.Ş. Temmuz 1992

Walt Disney

İLK ANSİKLOPEDİM

9

Karabatak-Kleopatra

ANADOLU YAYINCILIK A.Ş.

İşaretler neye yarar?

Bu ansiklopedide her başlığın yanında bir işaret, bir simge göreceksiniz. İşaretler öğrenmeyi kolaylaştırmak için konmuştur. Bunları yol işaretleri gibi düşünebilirsiniz. Belli bir konudaki yazıyı okumaya başlarken işaretine bakarak hangi yöne doğru yol aldığınızı görebilirsiniz. Örneğin *piton* başlıklı yazıya bakarsanız, yanındaki işaret bu hayvanın bir sürüngen olduğunu gösterecektir. Aynı işaret kertenkele, kaplumbağa ve yılanın da yanına konmuştur, çünkü bunların hepsi sürüngenler grubundandır. Böylece işaretler ansiklopedide bulacağınız bilgileri gruplara ayırmanıza ve kendi aklınızda düzene koymanıza yardımcı olacaktır. Bu işaretlerden bir başka biçimde de yararlanabilirsiniz. Diyelim ki balıklarla ilgili bilgi edinmek istiyorsunuz. Bunun için ansiklopedinizin sayfalarını karıştırmanız ve balık işaretlerinin bulunduğu yazıları okumanız yeterli olacaktır.

 Ağaçlar

 Amfibyumlar

 Balıklar

 Bilim

 Bitki ve Çiçekler

 Böcekler

 Dinler

 Dinozorlar

 Dünya

 Dünya Olayları

 Eğlence

 Ekonomi

 Eski Çağ Tarihi

 Göl ve Deniz Yaşamı

 Hayvan Davranışı

 İletişim

 İnsan Davranışı

 İnsan Vücudu

 Kuşlar

 Memeliler

 Müzik

 Sanat ve Edebiyat

 Sporlar

 Sürüngenler

 Ulaşım

 Uzay

 Ünlü Kişiler

 Yakın Tarih

Karabatak

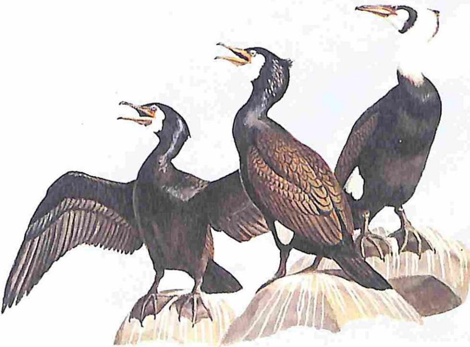

Karabataklar iri su kuşlarındandır. Uzunlukları türlere göre 50 santimetreden başlayarak 90 santimetreye kadar çıkar. Karabataklar karaların kurak iç kesimleri ve bazı Büyük Okyanus adaları dışında her yerde görülebilir. Parlak siyah tüylü bu kuşlar suyun altında çok iyi yüzer. Uzakdoğu'da ve daha birçok yerde yaşayan insanlar karabatağı balık avlamak için eğitmişlerdir. Bu karabatakların boynuna takılan halka yakaladıkları balıkları yutmalarını engeller.

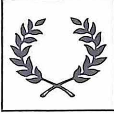
Kazkarabatağı ince yapılı, uzun boyunlu bir su kuşudur. Tüyleri genel olarak siyahtır. Ama kanatları gümüş renginde tüylerle bezelidir.

Kazkarabatağı eskiden Hatay ilindeki Amik Gölü'nde de ürüyordu. Ama bu gölün kurutulmasıyla Türkiye'deki soyu tükendi.

Karabatakların tüyleri öbür su kuşları kadar yağlı değildir. Bu nedenle yüzdükten sonra kanatlarını açarak kurutmaları gerekir.

Karacaoğlan

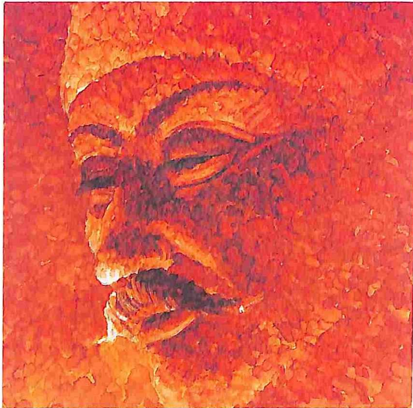

Karacaoğlan en ünlü saz şairlerinden biridir. 16. ya da 17. yüzyılda yaşadığı sanılır. Sazı eşliğinde söylediği şiirleri halk arasında kulaktan kulağa yayılmış, daha sonra da kitap olarak yayımlanmıştır. Saz eşliğinde şiir söyleyenlere âşık denir.

Karacaoğlan şiirlerinde gezip gördüğü dağları, yaylaları anlatır. Aşk, ölüm, gurbet, doğa gibi değişik konuları işler. Sevgililerini doğanın çeşitli güzelliklerine benzeterek anlatır. Kendisinin de içinde yaşadığı göçebe Türkmen obalarının kültürünü yansıtır. Şiirlerinde yöresel sözcük ve deyimlere yer verdiği yalın bir dil kullanır. Bu özellikleriyle, daha sonra yaşamış âşıkları derinden etkilemiştir.

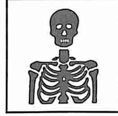
Karacaoğlan'ın yaşamı, çeşitli öykü ve efsanelere de konu olmuştur. Bazı araştırmacılara göre Karacaoğlan adında birden çok saz şairi yaşamıştır. Bunların yaşadıkları zamanlar da değişiktir.

■ Bakınız *âşık*.

Karacaoğlan en ünlü âşıklardan biridir.

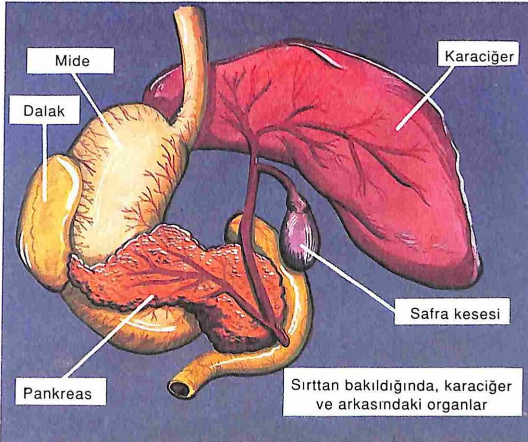
Karaciğer

Karaciğer insanın en büyük iç organıdır. Ağırlığı 1,4 kilogramı bulur. Süngersi, yumuşak bir yapısı vardır. Kırmızıya çalan kahverengindedir. Vücudun sağ yanında, göğsün aşağısında yer alır. Karaciğerin insan sağlığını etkileyen 500'ü aşkın işlevi vardır. Bunların başında bir depo, temizleme makinesi ve kimya laboratuvarı olması gelir.

Karaciğer vücudun enerji için kullandığı şeker ve nişastayı depolar. Ayrıca bazı protein, vitamin ve mineralleri depo eder. Vücut bunlardan birine gerek duyduğunda, karaciğer istenen miktarı kan dolaşımına verir. Karaciğerden geçen kan, atıklarından çoğunu burada bırakır. Karaciğer zararlı maddeleri süzerek temiz kanı yeniden vücuda gönderir. Yiyeceklerin sindirimine yardımcı olan safra adlı sıvıyı üretir. Karaciğer ağır kanamaları önleyen kimyasal maddeler de salgılar.

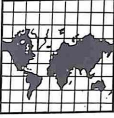
■ Bakınız *insan vücudu.*

Sırttan bakıldığında, karaciğer ve arkasındaki organlar

Her altı ayda karaciğer hücrelerinin yarısı ölür. Karaciğer bunların yerine geçecek yeni hücreleri yapar.

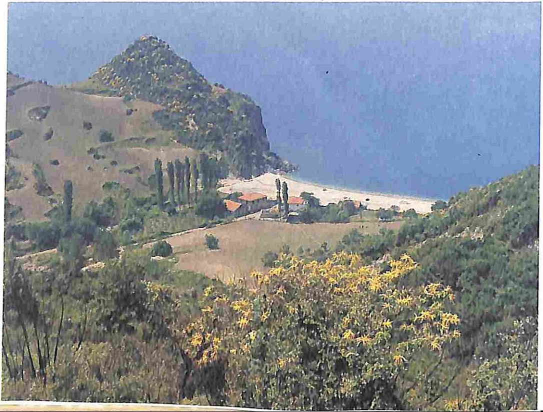
Karadeniz

Karadeniz, Akdeniz'e bağlı bir iç denizdir. Türkiye, Gürcistan, Rusya, Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan ile çevrilidir. Yaklaşık 422 bin kilometrekarelik bir alanı kaplar. En derin yeri, İnebolu'nun kuzeybatısında 2.212 metreyi bulan çukurluktur. Karadeniz'le ilişkili Azak Denizi'nin en derin yeri ise yalnızca 14 metredir.

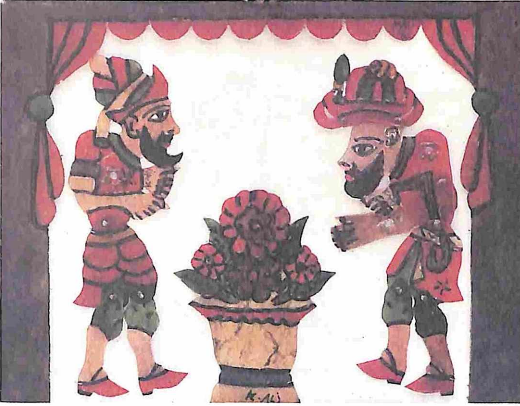
Anadolu'nun kuzeyindeki kıyı bölgesine Karadeniz Bölgesi denir. Bu bölgedeki sıradağlar da Karadeniz'in adıyla anılır. Birçok akarsuyla beslenen Karadeniz'in suları az tuzludur. Yüzey suları İstanbul Boğazı'ndan Marmara'ya, oradan da Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Ege Denizi'ne ulaşır. Ege'nin tuzlu suları da bir dip akıntısıyla, aynı yolu tersine izleyerek Karadeniz'e geçer.

Karadeniz'in 200 metreden derin yerlerinde yaşam yoktur. Yüzey suları çok zengin bir balıkçılık alanıdır. Ama aşırı avlanma ve kirlenme yüzünden Karadeniz'deki balıklar azalmıştır. Hamsi Karadeniz'de en çok avlanan balıktır.

Türkiye'nin Karadeniz kıyıları doğal güzellikler bakımından çok zengindir.

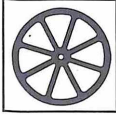
Karagöz oyununun başlıca kişileri Hacivat (solda) ve Karagöz'dür (sağda).

Karagöz hem geleneksel Türk gölge oyununun, hem de bu oyunun başkişisinin adıdır. Güneydoğu Asya ülkelerinde de yaygın olan gölge oyununun Anadolu'ya ne zaman geldiği tam olarak bilinmez.

Karagöz figürlerine "tasvir" denir. Bunlar deve ya da manda derisinden yapılır. Sonra canlı renklerle boyanıp arkalarına bir ya da iki oynatma çubuğu takılır. Bu tasvirler beyaz bir bezden yapılmış perdeye arkadan dayanarak oynatılır. Perde arkadan aydınlatılır. Böylece önden bakıldığında renkli tasvirler bütün güzelliğiyle görünür.

Karagöz oyununun ikinci temel kişisi Hacivat'tır. Oyun Hacivat'la Karagöz arasındaki yergili ve komik konuşmalarla sürer. Her oyunda Beberuhi, Tuzsuz Deli Bekir gibi başka tipler de vardır. "Hayali" adı verilen Karagözcü, oyundaki tipleri yardımcısıyla birlikte oynatır ve konuşturur. Sinema ve televizyonun yaygınlaşmasıyla Karagöz oyunu yok olmaya yüz tutmuştur.

Karayolu

Romalılar 350 kilometre boyunca taş döşeyerek Roma'dan İtalya'nın güney ucundaki Brindisi'ye uzanan Appia Yolu'nu yapmışlardı. Bu karayolu önemli bir ticari ve askeri bağlantıydı.

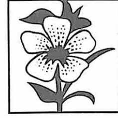
Yol denince hemen herkesin aklına karayolu gelir. Oysa insanlar ulaşımda hava, su ve demir yollarından da yararlanırlar. Belki karayolları öbürlerinden çok eski ve yaygın olduğu için yol ile eşanlamlı kullanılır. İlk karayolları yerleşim noktalarını birbirine bağlayan dar patikalardı. Uygarlık geliştikçe hayvan sırtında ya da arabalarda yük ve insan taşımak, haber ulaştırmak için daha geniş ve düzenli yollar yapmak gerekti. Romalılar eski çağların en büyük karayolu yapımcılarıydı. İtalya'yı boydan boya geçerek imparatorluğun en uzak köşelerine varan 110 bin kilometreden fazla yol yaptılar. Ortaçağda Avrupa'da yol yapımına önem verilmedi. 19. yüzyılda ise eski yollar onarıldı ve yenileri yapıldı.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra otomobil ve kamyon trafiğinin artması sonucu karayolu yapımına büyük hız verildi.

Karayosunu

Dünyanın hemen her yanında bulunan 25 bin kadar karayosunu türü vardır.

Karayosunu ilkel bir yeşil bitkidir. Dünyanın hemen her yerinde yetişir, ama özellikle nemli ve gölgeli yerlerde görülür. Bazı türleri çölde de yetişebilir. Yaklaşık 25 bin karayosunu türü vardır. En küçükleri 2 milimetre, en büyükleri 60 santimetre boyundadır.

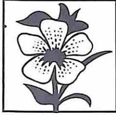
Çoğu bitkinin tersine karayosununda çiçek ya da tohum bulunmaz. Karayosunu toz parçacığına benzer sporlar üretir. Havada rüzgârla taşınan bu sporlar yere konduğunda çimlenerek yeni bir karayosununa dönüşür.

Bir grup karayosununa yaprakyosunu denir. Bazı yaprakyosunları suyu emdiği için bahçe gübresi, ahır döşemesi ve neme karşı yalıtım malzemesi olarak kullanılır.

Genellikle nemli ve gölgeli yerlerde yetişen karayosunları yeri kadife bir örtü gibi kaplar.

Kardelen

Yanlış söküm nedeniyle Türkiye'de kardelenler yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

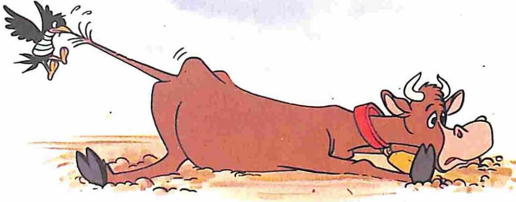
Kardelen ilkbaharda en erken çiçek açan bitkilerin başında gelir. Süt beyazı çiçekleriyle karların arasından boy verdiği için bu adla anılır. Kardelenlerin Asya ve Avrupa'da kendiliğinden yetişen 12 türü vardır. Daha çok ormanlardaki nemli topraklarda ve ağaç diplerinde yetişirler. Süs bitkisi olarak da yetiştirilirler.

Kardelenlerin gövdenin tabanından, yani toprağın hemen yüzeyinden çıkan iki tane ince uzun yaprağı vardır. Bu yaprakların ortasından, boynu yere doğru eğik, uzun saplı ve çan biçimli tek bir çiçek çıkar. Kardelenler döllenme sonucu oluşan tohumları ya da toprağın altında gelişen soğancıklarıyla çoğalır.

Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yabani olarak yetişen kardelen türleri vardır. Bunların önemli bir bölümü Avrupa ülkelerine satılmak üzere söküldüğünden, kardelenler yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Karga

Kargalar yuvalarına döşemek için bazen ineklerin kuyruklarındaki kılları yolar. Yuvalarını ağaç kovuklarına, kayalıklara ya da yüksek yapıların çatılarına yaparlar.

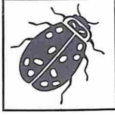
Kargalar iri, siyah kuşlardır. Kargalarla aynı aileden olan alakargalar daha küçüktür ve tüyleri genellikle renklidir. Karga ailesi, kuzgun ve saksağan da içinde olmak üzere 100 kadar türden oluşur.

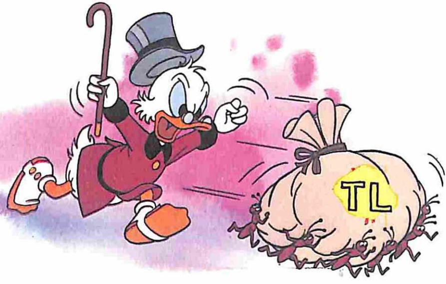
Kargalar ve alakargalar et, sebze, meyve, böcek, tohum, küçük canlılar, kuş ve sürüngen yumurtaları gibi ne bulurlarsa ayrım gözetmeden yerler. Çiftçiler ekinlerini kargaların talan etmesini önlemek için tarlalarına korkuluklar dikerler. Kargalar genellikle sürüler halinde dolaşır. Bazen bir sürüde 500 bin karga bulunur.

Kargaların yüksek ve tiz sesleri çığlığı andırır.

Karınca

Karıncalar kendilerinden çok daha büyük yükleri taşıyabilir.

Böceklerin çoğu yalnız yaşar. Oysa karıncalar koloni denen geniş topluluklar oluşturur. Bazı kolonilerde yarım milyon karınca vardır. Karınca kolonilerinin çoğu toprağın içinde ya da kayaların altında bulunur. Ama bazı karıncalar çürüyen ağaç kütüklerinin, ağaç gövdelerinin ve yaprak yığınlarının içine yuvalanır. Genç işçi karıncalar yuvada kalarak yumurtalarla yavruların bakımını üstlenir. Daha yaşlı olanlar yiyecek bulup getirmeye gider.

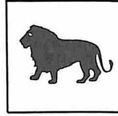
Her karınca kolonisinde bir ana karınca vardır. Bu dişi karınca öbür karıncalardan daha iridir ve daha uzun yaşar. Bazen 15 yıl yaşayabilen ana karınca, ömrünün çoğunu yumurtlayarak geçirir.

Karıncaların 8 bini aşkın türü vardır. Bunlar yeryüzünün hemen her yerinde bulunur.

İşçi karıncalar kolonileri genişledikçe yuvalarına yeni bölmeler ekler.

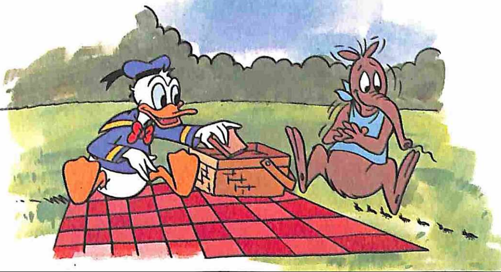

Dev karıncayiyen garip görünüşlü bir hayvandır. Uzunluğu 1,8 metreyi bulur. Başıyla birlikte burnu hortum biçiminde uzamıştır. Hortumun ucunda küçücük bir ağız bulunur. Dev karıncayiyen dişsizdir. Karınca ve termitleri çiğnemeden yutar. Bu böcekleri yakalamak için kullandığı yapışkan dili yarım metre uzunluğa erişebilir. Karıncayiyenler güçlü pençeleriyle karınca ve termit yuvalarını dağıtır. Sonra dillerini uzatarak böcekleri toplarlar.

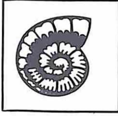
Karıncayiyenler geceleri avlanır. Gündüz saatlerinde ise otlar arasında uykuya çekilirler. Uyurken kuyruklarını kıvırıp gövdelerini örterler. Bu sayede hem başka hayvanlardan gizlenirler, hem de güneşten korunurlar.

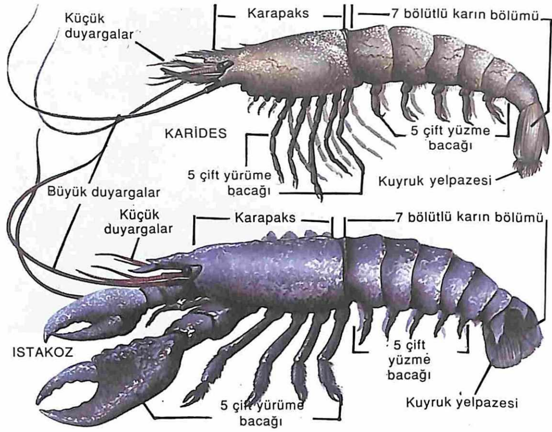
Dev karıncayiyenler Orta ve Güney Amerika'da yaşar.

Karıncalar dev karıncayiyenin temel besin kaynağıdır.

Karides

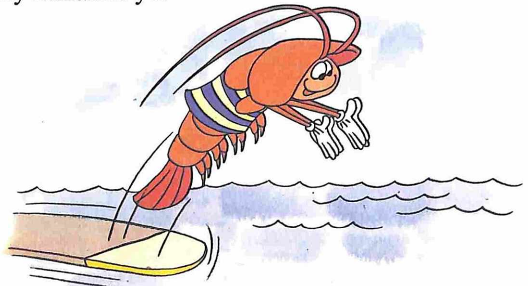

Istakoz ve yengeç gibi karides de kabuklular denen hayvan topluluğunun üyesidir. Kabukluların yaklaşık 26 bin türü vardır.

Karidesler genellikle denizlerde yaşayan kabuklulardır. Çok küçük bir bölümü göl ve akarsularda yaşar. Uzunlukları 10 santimetre kadardır. En irilerinin boyu, yakın akrabaları olan ıstakozların küçük türlerinin boyuna yaklaşır. Karideslerin birçoğu kıyıya yakın sığ suların diplerinde yaşar. Gövdeleri ince uzun, sırtları kamburdur. Eklemli beş çift yürüme bacakları vardır. Gözleri hareketli sapçıkların ucunda bulunur. Karın bölümlerinin altında tüysü yüzme ayakları vardır. Karidesler deniz yosunlarını, solucanları ve küçük deniz hayvanlarını yer.

Karidesler iyi yüzücüdür. Gündüzleri genellikle yosunlar arasına, kumlara ya da çamurlara gömülerek gizlenirler.

Karikatür

Karikatür, kişi ya da olayların gülünç yanını ortaya çıkaran, abartılı bir çizimdir. Hemen her zaman tek bir kareden oluşur. Mizaha dayanarak insanların dikkatini belli bir konuya çeker. Birçok gazetenin ilk sayfasında güncel olayları gülünç yönleriyle ele alan bir karikatür vardır. Değişik karikatürlerin toplandığı mizah dergileri de vardır.

[illegible]

Karikatürler çoğu kez insanların yaptıkları [illegible] gülünç bir bakış [illegible] açısıyla [illegible]

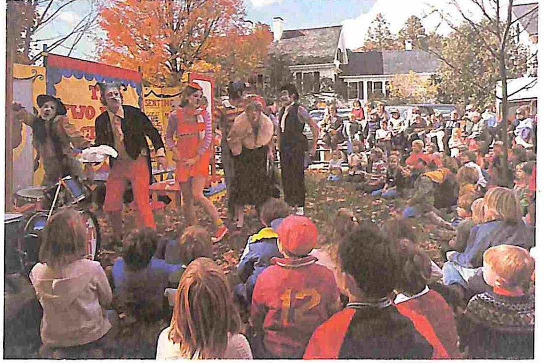
[illegible]

AVNİ

OĞUZ ARAL

Karnaval ve Fuarlar

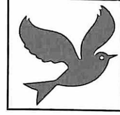
Yıl boyunca çeşitli zamanlarda düzenlenen karnaval ve fuarlarda değişik oyun, gösteri, yarış ve geçit törenleri yer alır.

Karnaval ve fuarlar dev partilere benzer. Her ikisi de eski dinsel şenliklerden çıkmıştır. Eski Mısır, Yunan ve Roma'da insanlar hasat zamanı ve ilkbaharın gelişi gibi özel olayları şenliklerle kutlardı. Ortaçağda karnavallar özel Hıristiyan şenlikleriydi. Sözcük anlamı "ete elveda" olan karnaval, Hıristiyanlar'ın et yemekten kaçındıkları 40 günlük Büyük Perhiz'den önce bir eğlence olarak düzenlenirdi. Dünyanın her yanında bazı Hıristiyanlar hâlâ bu geleneği sürdürmektedir.

İlk fuarlar da dinsel kutlamaların bir parçası olarak ortaya çıktı. Eskiden insanlar dinsel bayramları kutlamak için çok uzak yerlerden gelerek kasabalarda toplanırdı. Bu bayramlar insanlara ürünlerini satma ve alışveriş etme fırsatını da verirdi. Panayır da denen bu şenlikli pazarlar zamanla düzenli bir olaya dönüştü. Modern fuarlar aynı anlayışla, yeni ticari ürünlerin sergilendiği pazarlar olarak gelişti. Günümüzdeki uluslararası fuarlara çeşitli ülkeler bilim ve sanayideki ilerlemelerinin sergilendiği pavyonlarla katılır.

Kartal

Kartallar güçlü kanatları ve keskin gözleri olan iri kuşlardır. Bir kartal yükseklerde uçarken yerde dolaşan küçük hayvanları bile görebilir. Kartal, kuşları, balıkları, yılanları, kertenkeleleri ve küçük memelileri avlar. Avının üstüne doğru hızla dalışa geçen kartal kurbanını keskin tırnaklarıyla yakalayıp kanca uçlu gagasıyla öldürür.

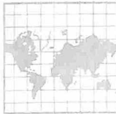
Kartallar uçurumlardaki kaya çıkıntılarına, yükseklerdeki kayaların tepesine ve büyük ağaçlara geniş yuvalar yapar. Kartalların yeryüzünün birçok bölgesine dağılmış 55 dolayında türü vardır. ABD'nin ulusal simgesi olan dazlak kartal adını uzaktan tüysüz gibi görünen beyaz başından alır.

Kartallar genellikle her yıl aynı yuvaya döner. Önceden yaptıkları yuvalar eklenen yeni çalı çırpıyla daha da büyür.

Kartal yavruları iri gözlü ve çok yumuşak tüylüdür.

Kar ve Buz

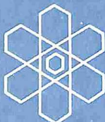
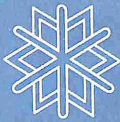
Kar kristalleri yerde kristalli biçimlerini kaybederek tanelere dönüşür.

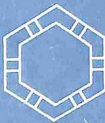
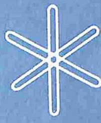
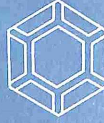
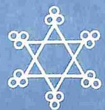
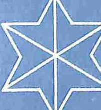
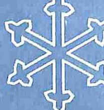

Kar donmuş su buharı p[illegible]dan oluşur. Bunlar havadan buz kri[illegible] kar taneleri biçiminde düşer. K[illegible]ekte buz kristali kümeleridir [illegible] donma noktasına geldiğ[illegible] yoğunlaşarak bir toz pa[illegible] buzlaşır ya da çok küçü[illegible] biçimini alır.

Buz suyun katı ya d[illegible] Saydam, renksiz, kokus[illegible] vardır. Buzlaşma 0 der[illegible] çıkar. Birçok madde[illegible] donduğunda genleşir. [illegible] nedenle kaya, yol ve [illegible] su çatlaklara yol açabi[illegible]

Kar kristalleri örnekleri

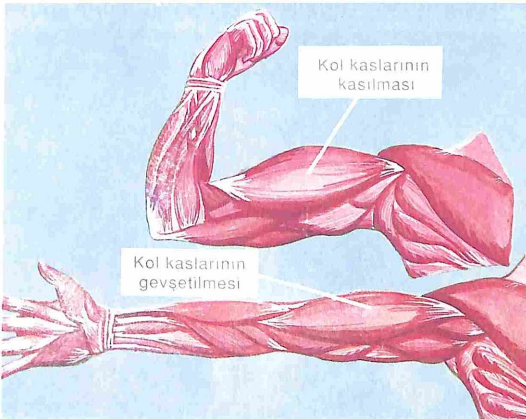

Vücudun ve iç organların hareket etmesini sağlayan dokulara kas denir. İnsan vücudunda çizgili, düz ve kalp kası olmak üzere üç tür kas vardır. İnsanların isteğe bağlı olarak denetleyebildiği kaslar çizgili kas ya da iskelet kası olarak bilinir. Bunlar kol, bacak, bel ve boyun gibi bölümleri hareket ettirmek için kullanılır. Sindirim sisteminde ve öteki bölümlerde bulunan düz kaslar sinir sistemince otomatik olarak denetlenir. Kalbi oluşturan kasların ise miyokart hücrelerinden oluşmuş özel bir dokusu vardır.

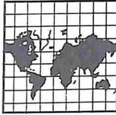
■ Bakınız *insan vücudu; kalp*.

Süngerden daha karmaşık yapılı bütün hayvanlarda kas dokusu bulunur. İnsan vücudundaki kasların sayısı 600'ü geçer. Bunlar beden eğitimi yaparak daha büyük ve güçlü hale getirilebilir.

Sindirim, solunum, kalp atışı ve öbür istemsiz hareketlerle ilgili kas sistemleri, insan uyuduğunda bile otomatik olarak çalışır. Çizgili kaslar ise çizimde görüldüğü gibi denetlenebilir.

Kasırga

Kasırga en tehlikeli ve yıkıcı tropik fırtınalardan biridir. Tropik denizlerin sıcak suları üzerinde ortaya çıkar. Çoğu Antil Denizi'nde ve Meksika Körfezi'nde oluşur. Kasırga dönemi genellikle Atlas Okyanusu'nun kuzey kesiminde haziran-ekim arasında, güney kesiminde ise eylülde yaşanır. Bir kasırga su üzerindeki sıcak ve nemli havanın yükselmesiyle başlar. Bu havanın çevresinde girdap gibi dönen güçlü bir rüzgâr oluşur. Ardından yağmur bulutları toplanır ve fırtına patlar. Fırtınanın kasırga sayılması için rüzgârın saatte 120 kilometrelik bir hıza ulaşması gerekir. Kasırga durgun bir merkezin çevresinde dev bir girdap gibi döner. "Kasırga gözü" denen merkez bölümünde çok az rüzgâr ve yağmur görülür.

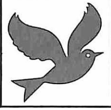
Kasırgaya eşlik eden rüzgâr ve yağmur büyük hasara ve can kaybına yol açabilir. Kasırgayla birlikte denizlerde dev dalgalar da oluşabilir. Bunlar bazen kıyı bölgelerini sular altında bırakır.

■ Bakınız *fırtına; meteoroloji; taşkın.*

Kasırgalara Büyük Okyanus'ta tayfun, Hint Okyanusu'nda siklon denir.

Kaşıkçı

Kaşıkçıların gençleri daha açık renkli gagaları ve siyah kanat uçlarıyla erişkinlerden ayırt edilebilir. Erişkinlerin başındaki süs tüyleri yalnız yazın görülür.

Kaşıkçılar iri yapılı kıyı kuşlarıdır. Adlarını çok uzun ve ucu iyice yassılaşmış yayvan gagalarından alırlar. Kaşıkçı bu ilginç gagasıyla çamurları karıştırır, balık ve solucan gibi su hayvanlarını avlar. Akrabası olan leylek, balıkçıl ve aynak gibi, kaşıkçının da boynu ile bacakları uzun, tüyleri genellikle beyazdır. Kaşıkçılar koloniler halinde yaşar. Kışı sıcak ülkelerde geçirirler.

Kaşıkçılar gibi aynaklar da genellikle su kıyılarında yaşar. Çeltikçi adıyla da tanınan bayağı aynak ilkbahar başlarında Türkiye'ye gelerek çeşitli sulak alanlarda ürer. Birecik'in simgesi olmuş kel aynak ise yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Kaşıkçı gibi aynaklar da kıyı kuşlarıdır. Aşağı doğru kıvrık gagalarıyla balıkları ve başka küçük su hayvanlarını avlarlar.

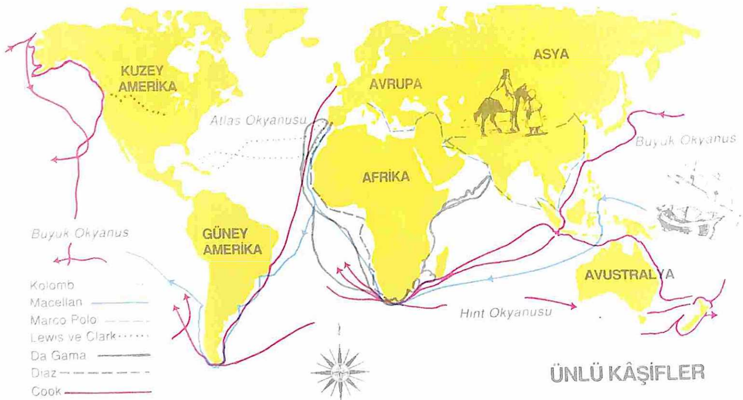
Kâşifler

Avrupa'da 1400'lerde büyük bir keşifler çağı başladı. Dönemin deniz kâşifleri eskiye göre daha iyi gemiler ve pusula gibi araçlarla açık denizlere yelken açtılar. Küçük bir ülke olan Portekiz bu keşiflerde en büyük rolü oynadı. Onun ardından İtalya, Fransa, İspanya ve İngiltere geliyordu.

Portekizli Vasco da Gama 1497'de Afrika kıyılarını izleyen bir yolculuğa çıktı. Kıtanın güney ucundaki Ümit Burnu'nu döndükten sonra Hint Okyanusu sularına girdi. Sonunda Mayıs 1498'de Hindistan'ın ticaret merkezi Kalikut'a ulaştı. Böylece Avrupa'dan Doğu'ya gitmek için öteden beri aranan bir deniz yolu bulunmuş oldu. Bu olaydan beş yıl önce Kristof Kolomb aynı amaçla batı yönünde ilerlemiş ve farkında olmadan Yenidünya'yı bulmuştu. Kolomb'dan sonra başka kâşifler de Yenidünya'ya seferler düzenledi. Bunlardan biri 1499'da Güney Amerika'nın kuzey ve doğu kıyılarını dolaştığı sanılan İtalyan kâşif Amerigo Vespucci'ydi. Daha sonra Yenidünya'ya bu kâşiften dolayı Amerika adı

Haritada bazı kâşiflerin izlediği yollar görülüyor.

Fransız kâşif Samuel de Champlain 1603'te Kanada'nın doğu kesimini keşfetmeye başladı.

verildi. Dünya çevresinde ilk yolculuğu ise İspanya'nın hizmetinde çalışan ve tam adı Fernao de Magalhaes olan, Portekizli denizci Macellan gerçekleştirdi.

Büyük Okyanus'ta 16, 17 ve 18. yüzyıllar boyunca keşif çalışmaları yürütüldü. İspanyol, Hollandalı ve İngiliz kâşifler 17. yüzyılda bu bölgeye çeşitli yolculuklar yaptılar. İngiliz denizci Kaptan James Cook 1768-1778 arasındaki üç seferde okyanusun büyük bölümünü dolaştı. Bu arada Tahiti ve Avustralya'ya da uğradı.

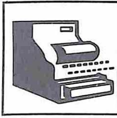
Afrika 19. yüzyıl ortalarında hâlâ "Karanlık Kıta" olarak biliniyordu. Avrupalılar'ın yalnız kıyılarına uğradığı kıtanın iç kesimlerini ilk kez İskoç doktor ve misyoner David Livingstone dolaştı. Afrika hakkında kitaplar yazan Livingstone'u başka kâşifler izledi.

Kâşifler Kuzey ve Güney kutuplarına ancak 20. yüzyılda ulaştı. Amerikalı deniz subayı Robert E. Peary 1909'da köpekli kızaklarla Kuzey Kutbu'na vardı. Güney Kutbu'na ilk başarılı yolculuğu ise 1911'de Norveçli Roald Amundsen yaptı.

■ Bakınız *keşif; Kolomb, Kristof; Magalhaes, Fernao de.*

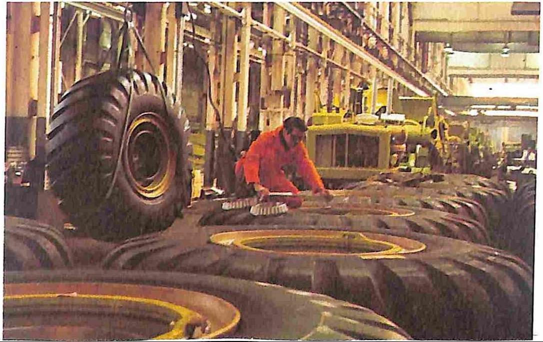
Kauçuk

Doğal kauçuk çeşitli tropik ağaç ve bitkilerin özsuyundan elde edilen esnek bir maddedir. Bu madde bazı işlemlerden geçirilince kolayca çekilip uzatılabilir. Ayrıca çok sert hale getirilebilir. Doğal kauçuğun kaynağı ağaç ve bitki gövdelerinden çıkarılan lateks adlı sütümsü özsudur. Lateks kuruyunca sertleşerek kauçuğa dönüşür. Yapay kauçuk ise kimyasal maddelerden yapılır.

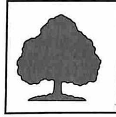
Kauçuk hava ve su geçirmeyen sağlam bir maddedir. En yaygın kullanım alanı otomobillerin iç ve dış lastiklerinin yapımıdır. Ayrıca ayakkabı, silgi, spor gereçleri, yatak, yalıtım malzemesi ve daha binlerce ürünün yapımında kullanılır.

İnsanların kauçuktan yararlanması çok eskiye dayanır. Orta ve Güney Amerika'ya 1500'lerde ulaşan Avrupalı kâşifler Yerliler'in kauçuktan yaptıkları ayakkabı, top ve şişeler görmüşlerdi. Avrupa'da çeşitli kauçuk eşyalar üreten fabrikalar 1800'lerde kuruldu. ABD'li Charles Goodyear 1839'da kauçuğu hem daha esnek, hem de ısıya ve soğuğa daha dayanıklı hale getirecek bir yöntem geliştirdi. Kükürtle sertleştirme denen bu buluş modern kauçuk sanayisinin doğmasını sağladı.

Doğal kauçuğun büyük bölümü Malezya ve Endonezya'dan gelir. Yapay kauçuk doğal kauçuğa göre daha yaygın olarak kullanılır.

Kavak

Düz ve beyaz bir kabukla örtülü olan titrek kavağın boyu 27 metreye ulaşabilir.

Kavak dünyanın hemen her yanında yetişen bir ağaçtır. Çok yumuşak ve dayanıksız olan odunu yapı malzemesi olarak kullanılmaya elverişli değildir. Ama kâğıt, kibrit çöpü ve mobilya yapımında kullanılır.

Yaygın bir tür olan titrek kavak adını en küçük esintide bile sallanan yuvarlak yapraklarından alır. Anadolu'nun ova ve vadilerinde kara kavak, ak kavak, servi kavağı ve Fırat kavağı türlerine de çok sık rastlanır.

Yanmış bir ormanda yeniden yetişen ilk ağaç kavak olur. Kavak ağaçları çok hızlı büyür. Bir dal parçasını nemli toprağa dikerek kavak yetiştirilebilir. Dikme işlemi ilkbaharda yapılırsa, ağaç bir yıl içinde insan omzuna kadar çıkabilir.

Kavak ağaçları rüzgârı kesmek için çiftliklerde çit olarak kullanılır.

Kayaç

Kayaç koleksiyoncuları yüzlerce farklı kayaç toplayabilirler. Kayacın sertliğini, rengini ve yoğunluğunu içindeki mineraller belirler.

Kayaç bir ya da daha fazla mineralden oluşan sert bir kütledir. Yerkabuğu doğal olarak ortaya çıkmış kayaçlardan oluşur. Kum doğanın öğüterek küçük parçacıklar haline getirdiği kayaçlardır. Toprak ise ufalanarak toz haline gelmiş kayaçların bitki ve hayvan artıklarıyla karışması sonucunda ortaya çıkmıştır. Jeologlar kayaçları oluşum biçimlerine göre korkayaç, tortul kayaç ve başkalaşım kayacı olarak üç gruba ayırır. Farklı kayaç türleri farklı minerallerden oluşur.

■ Bakınız *başkalaşım kayacı; korkayaç; mineral; tortul kayaç.*

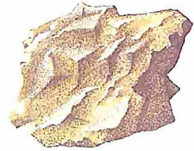
Granit, gnays, kireçtaşı ve arduvaz kayaç türleridir. Resimdeki kayaç kristali kuvarsın saydam türüdür.

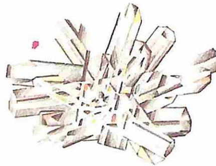
Granit

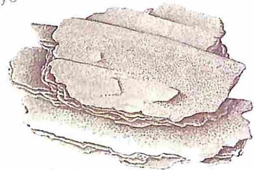
Gnays

Kireçtaşı

Kayaç kristali

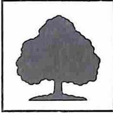

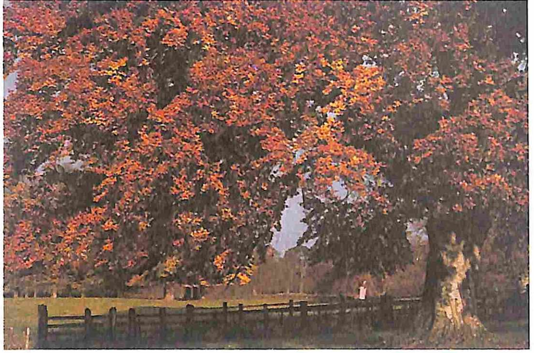
Arduvaz

Kayak Sporu

[illegible] kayakları kar üzerinde kayarak yapıl[illegible] ayaklara takılan dar ve uzun kayaklar [illegible] plastik ya da alüminyumdan [illegible] yarışları [illegible] disiplin ve [illegible] ayrıntılı [illegible] kapsar. [illegible] en kısa [illegible]

Kayın

Kayınların alçak dallarındaki yapraklar neredeyse yere değer.

Yüksek ve büyük ağaçlar olan kayınların boyu 40 metreye ulaşabilir. Gri renkli düz kabukları, koyu yeşil yaprakları ve yenebilen, tatlı, fındıksı meyveleri vardır. Kayın ağaçları 400 yıl kadar yaşar ve ancak dikildikten 50 yıl sonra meyve verir.

Kayınların büyümesi için çevrelerinde büyük bir boşluk bırakılması gerekir. Yer yüzeyine çok yakın olan kayın kökleri de geniş bir alanı kaplar.

Amerika ve Avrupa kayınları yaygın olarak süs amacıyla yetiştirilir. Kayın odunu döşeme, çatı, su çarkı, alet sapı, sandık ve bir tür tahta ayakkabı olan sabo yapımında kullanılır.

Kayın yapraklarından ilaç olarak içilen bir tür çay da yapılır.

Keçiler koyunlarla yakın akraba olan memeli hayvanlardır. Keçinin 9 bin yıl kadar önce Asya'nın güneybatı kesiminde evcilleştirildiği sanılır. Evcil keçi yeryüzünün hemen her yerinde bulunur. Asya, Avrupa ve Kuzey Afrika'da bulunan yabanıl keçiler genellikle dağlarda yaşadığından dağ keçisi olarak da bilinir.

Evcil keçiler eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilir. Ayrıca keçilerin postu işlenip dericilikte kullanılır. İlk kez Türkiye'de üretilen Ankara keçisi uzun, ince, parlak ve yumuşak kıllarıyla ünlüdür. Tiftik adı verilen bu kıllarından ötürü Ankara keçisine tiftik keçisi de denir. Ankara keçisinden elde edilen tiftikten değerli giyim eşyaları yapılır.

Keçiler aynı aileden olan koyunlara benzer. Ama keçilerin kuyrukları küçük ve yukarı doğru kıvrıktır. Koyunların yalnız erkeklerinde, keçilerin ise genellikle hem erkeklerinde, hem de dişilerinde boynuz bulunur. Erkek keçilerin koyunlarda rastlanmayan çok keskin bir kokusu vardır. Keçinin erkeğine teke, yavrusuna oğlak denir.

Evcil keçiler kuru ot ve tahılla beslenir. Ama yabanıl keçiler gibi hemen her çeşit bitkiyi ve pamuklu kumaş benzeri bitki kökenli eşyaları bile yerler.

Kedigiller

[illegible]

Kedigiller ailesi kedinin yanı sıra aslan, kaplan, pars, çita ve jaguar gibi iri yapılı birçok etçil hayvanı da içerir. Aslan ve kaplan bu ailenin en iri üyeleridir. Bunların uzunluğu kuyrukları dışında 2 metre dolayındadır. Hepsinin başı yuvarlak, çeneleri ve burunları kısa, dilleri pürtüklü, pençeleri yumuşak tabanlıdır. Ön pençelerinde beşer, arka pençelerinde dörder tırnak bulunur. Çita dışında bütün kedigiller tırnaklarını içeri çekebilir. Bu sayede yalnız yumuşak pençe tabanlarına basarak çok sessiz biçimde hareket edebilirler.

Bütün kedigiller beslenmek için avlanan etçil hayvanlardır. Küçük yapılı olanlar kuş ve fare gibi küçük hayvanları yer. İri olanlar [illegible] ve zebra gibi iri otçul hayvanları avlar. Kedigiller genellikle geceleri avlanır. [illegible] gözleri çok az ışıkta [illegible]

[illegible]

Kedilere ilişkin olarak ülkeden ülkeye değişen çeşitli boşinançlar vardır. Örneğin Çinliler kedilerin belli bir yaşa gelince başka bir canlıya dönüştüğüne inanırlar. Japonya'da ise 10 yaşına ulaşan kedilerin konuşabileceğine inanılır. Eskiden Avrupa'da kedilerin cadılarla işbirliği yapan kötü ruhlu yaratıklar olduğu sanılırdı. Bugün bile kara kedinin uğursuzluk getireceğine inanılmaktadır. Gerçekte, kedi temizliğine düşkün, uysal ve sessiz bir ev hayvanı, birçok insanın bakmaktan hoşlandığı can yoldaşıdır.

■ Bakınız *aslan; çita; jaguar; kaplan; pars.*

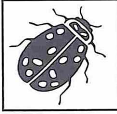

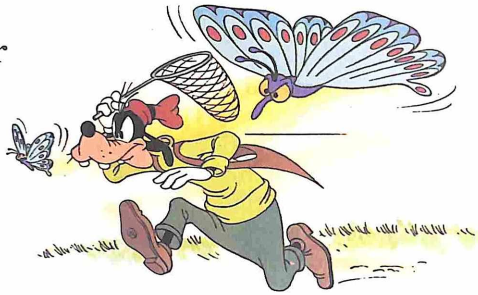
Dişi kedinin bir kerede doğurduğu yavru sayısı bir ile altı arasında değişir. Başlangıçta yavruların gözleri kapalıdır ve ayakta duracak halleri yoktur. Ama annelerinin sütünü emerek hızla gelişir, çok oyuncu ve arkadaş canlısı olurlar.

Çita saatte 110 kilometre hızla koşabilir.

Kelebekler

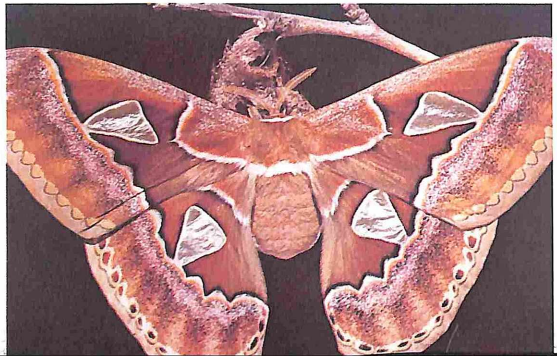

Kelebeklerin uzunlukları türlere göre büyük çeşitlilik gösterir. Sıcak ülkelerde yaşayan bazı kelebeklerin kanat uçları arasındaki açıklık 30 santimetreyi bulur.

Kelebekler çiçeklerin bulunduğu her yerde rastlanabilen uçucu böceklerdir. Tür sayıları 100 bini bulur. Bu geniş böcek topluluğu, "pulkanatlılar" anlamına gelen *Lepidoptera* takımı altında toplanır. Kelebeklerin iki çift kanadı vardır. Bu kanatlar çok küçük pullarla örtülüdür. Başlarında, iplik biçiminde uzamış bir çift duyarga vardır. Duyargalar dokunma, koklama ve işitme organlarıdır.

Kelebekler başlıca iki büyük bölüme ayrılır: Gerçek kelebekler ya da gündüz kelebekleri ve pervaneler ya da gece kelebekleri. Bu iki topluluğun üyeleri kolayca ayırt edilir. Pervaneler genellikla daha kalın gövdelidir ve daha tüylüdür. Gerçek kelebekler genellikle gündüzleri uçar; dinlenirken kanatlarını gövdelerinin üstünde dik biçimde tutar. Pervanelerin çoğu ise geceleri uçar;

Dev tavus kelebeğinin tırtılları da ipekten yapılmış bir koza örer.

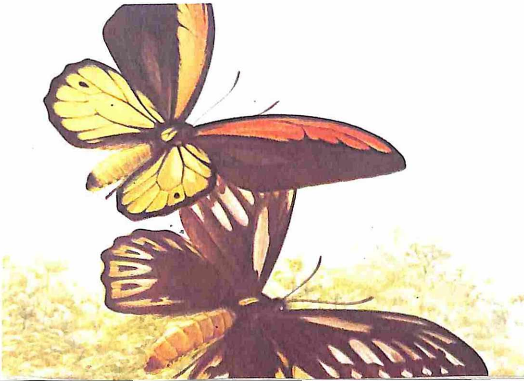

dinlenirken kanatlarını ya açık tutar ya da gövdelerini örtecek biçimde katlar.

Kelebekler yumurtlayarak ürer. Bu yumurtalardan solucana benzer tırtıllar çıkar. Tırtıllar zamanlarının çoğunu yiyerek geçirir. Sonunda şaşırtıcı bir değişim geçirerek kanatlı kelebeklere dönüşürler. Gerçek kelebeklerin tırtılları pupa kılıfı denen sert bir deri içinde değişime uğrar. Pervane tırtıllarının çoğu bir koza içine girer. İçinden kanatlı kelebek olarak çıkacakları bu kozayı kendi ürettikleri ipek iplikçikleriyle örerler. Kılıfından yeni çıkmış bir kelebeğin kanatları ıslak ve buruşuktur. Bu nedenle kanatları kurumadan uçamazlar.

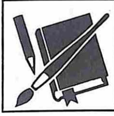
Kelebeğin başında uzun bir beslenme hortumu vardır. Bu hortumla bitkilerin balözünü emer. Hortum kullanılmadığı zaman zemberek biçiminde kıvrılır. Erişkin kelebekler balözü emmek için çiçekten çiçeğe dolaşır. Bu sırada gövdelerine bulaşan çiçektozlarını da taşırlar. Böylece kelebekler daha çok tohumun oluşmasına ve daha fazla bitkinin yetişmesine yardımcı olur.

■ Bakınız *tırtıl*.

Gerçek kelebeklerin çoğu parlak renklidir. Bu renkler sarı, turuncu, siyah, beyaz, mavi ya da kırmızı olabilir.

Keloğlan

Keloğlan bir masal kahramanıdır. Onun başından geçenleri konu edinen masallara *Keloğlan Masalları* denir.

Keloğlan yaşlı annesiyle birlikte yaşayan yoksul ve çelimsiz biridir. Saf ve aptal görünürse de zekidir. Çok tembel olduğu için hiçbir işi yapmak istemez. Annesinin zorlamasıyla yaptığı işleri de yüzüne gözüne bulaştırır. Ama ne zaman zor durumda kalsa, ya başkalarının yardımıyla ya da kurnaz ve akıllıca davranışlarıyla bu durumdan kurtulur. Masalların sonunda genellikle zengin olarak annesiyle birlikte mutlu bir yaşama kavuşur. Keloğlan masalların yanında halk öykülerine, Karagöz ve ortaoyunu ile türkülere de girmiştir. Ortadoğu, Rusya, Türkistan, Batı Avrupa ve Balkan halklarının masallarında da Keloğlan'a benzer tiplere rastlanır.

■ Bakınız *Karagöz*; *ortaoyunu*.

Masallarda çıkını omzunda dünyayı dolaşan Keloğlan'ın başından pek çok ilginç olay geçer.

Kemik

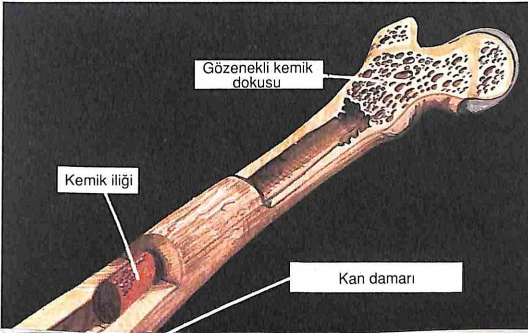

Kemikler vücudun katı ve sağlam dokulu bölümleridir. Omurgalı hayvanların iskeleti kemiklerden oluşur.

Kemiklerin yapısında iki tür kemik dokusu vardır. Özellikle bacak, kol ve parmaklardaki uzun kemiklerin gövde bölümü tıkız ve sert olan yoğun kemik dokusundan oluşur. Uzun kemiklerin uçlarında ise hafif ve süngere benzer gözenekli kemik dokusu yer alır. Omurgayı oluşturan disk biçimli kemiklerin yapısı da bu gözenekli kemik dokusuna dayanır.

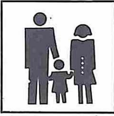
Kemiklerin hepsi ince bir koruyucu örtüyle kaplıdır. Bu örtü kırılan kemiklerin iyileşmesini sağlar. Kaslar bu örtüye kirişlerle bağlanır. Kemikler büyüyen ve kendini onaran canlı hücrelerden oluşur. Kemik içindeki küçük kanalcıklardan geçen damarlar bu hücrelere kan taşır.

İnsan iskeletinde, her iki kulaktaki üçer küçük kemikle birlikte 206 kemik bulunur.

Kemiğin içindeki oyuk bölüm, birçok damarın yer aldığı yağlı bir doku olan kemik iliğiyle doludur.

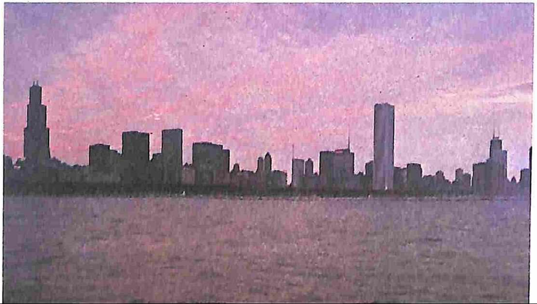
Kent

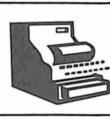
Kentler çok sayıda insanın yaşadığı ve çalıştığı yerleşmelerdir. İlk kentler İÖ 5000'lerde Mezopotamya'da kuruldu. Çok geçmeden ticaret, din ve yönetim merkezleri durumuna gelen kentler büyüdükçe bilim ve güzel sanatların da odağı oldu. Eski Yunan'da İÖ 1000'den sonra Atina ve Sparta gibi kent devletleri ortaya çıktı. Bir kent devleti çevresindeki kırsal alanı da kapsardı. İlkçağın en büyük kenti olan Roma'nın nüfusu İÖ 27 ile İS 14 arasında 800 bini bulmuştu.

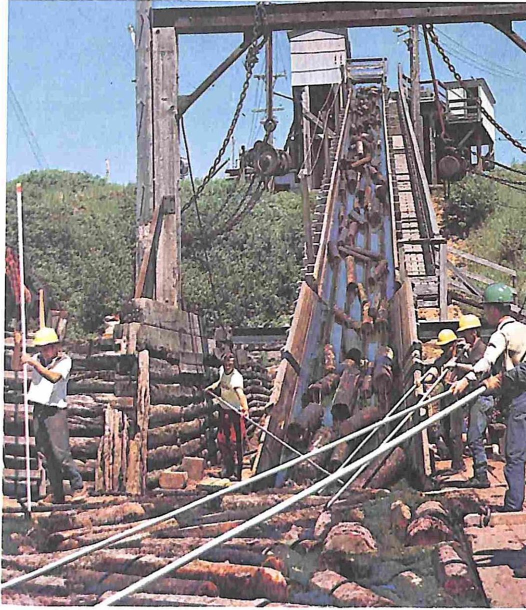
18. yüzyıl ortalarında buhar makinesinin bulunmasıyla kentler sanayi merkezlerine dönüştü. Büyük fabrikalar kurulunca, bunların makinelerini çalıştıracak işçilere gerek doğdu. Kırsal kesimden birçok insan fabrikalarda çalışmak üzere kentlere göç etti.

Günümüzde dünyada nüfusu 1 milyonu aşan 150'nin üzerinde kent vardır. Bunlar arasında, Güney Kore'deki 11 milyon nüfuslu Seul ile Meksika'daki 10 milyon nüfuslu Mexico ilk sıraları alır. Kente bitişik alanlar da hesaba katıldığında dünyanın en büyük kentleri Japonya'daki 28 milyon nüfuslu Tokyo ile ABD'deki 18 milyon nüfuslu New York'tur. Türkiye'nin en büyük kenti yaklaşık 7 milyonluk nüfusuyla İstanbul'dur.

Dünyadaki büyük kentlerin çoğunda dev gökdelenler yükselir. Fotoğrafta Chicago görülüyor.

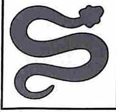

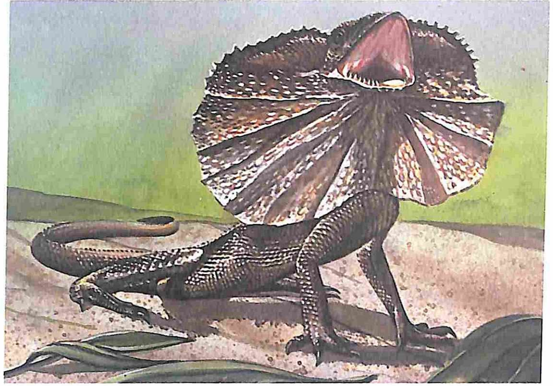
Ağaç tomruklarından kesilen kalas ve tahtalara kereste denir. Kereste daha çok yapı işlerinde kullanılır. Kereste ile öteki ağaç ürünlerini üretmek için önce bu iş için ayrılmış ağaçlar kesilir. Eskiden ağaç kesmede balta ve testere gibi el aletleri kullanılırdı. Günümüzde gelişmiş ülkelerde ağaç kesimi daha çok makineli testerelerle yapılır. Kesilen ağaçtaki dallar budanarak tomruk elde edilir. Ormandan bıçkıhanelere taşınan tomruklar, kabukların temizlenmesinden sonra bıçkılarla kalaslara ayrılır. Yongalar ve atık parçalar kâğıt hamuruna dönüştürülerek kâğıt ve plastik eşya yapımında kullanılır.

■ Bakınız *ağaç; kâğıt.*

Rusya, ABD, Çin ve Brezilya dünyanın en önde gelen kereste üreticileridir. Kereste tüketiminin en yüksek olduğu ülke ise ABD'dir.

Kertenkele

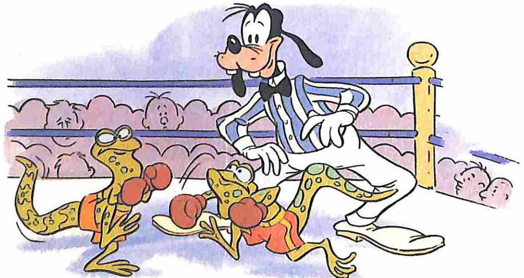

Yakalı keler boynunun çevresindeki deri yelpazeyi açarak düşmanlarını korkutmaya çalışır. Kertenkelelerin hemen hepsi zararsızdır. İçlerinde yalnız boncuklu kelerler zehirlidir. Bunlar Amerika'da yaşar.

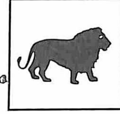
Kertenkele sürüngenler sınıfına girer. Bu hayvanlar dünyada en bol ve yaygın bulunan sürüngenlerdir. Tür sayıları 3 bine ulaşır. Derileri pullu, kuyrukları uzundur. Kuyrukları kopunca yerine yenisi büyür. Kertenkele denince akla dört bacaklı, yeşil sırtlı, küçük bir sürüngen gelir. Ama akrabaları arasında Komodo ejderi, anolis, bukalemun, sakangur ve iguana gibi çok değişik görünüşlerde birçok hayvan vardır. Bu nedenle bazen kertenkele adı yalnız gerçek kertenkele ailesi için kullanılır. Öbür akrabalarıyla birlikte bütün topluluğa ise kelerler adı verilir.

■ Bakınız *bukalemun; Komodo ejderi.*

Erkek anolis heyecanlanınca boğazını şişirir.

Keseliler

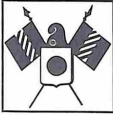
Keseliler memeli hayvanlardandır. Büyük bölümü Avustralya ve yakınlarındaki adalarda yaşar. Amerika'da da keseliler bulunur. Keselilerin 250'den çok türü vardır. Bunların en iyi tanınanları kanguru, koala, tasmanyakurdu ve opossumdur.

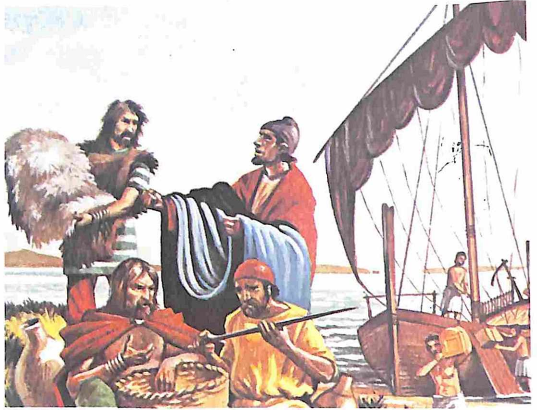
Keselilerin çoğunun dişisinde memeleri örten ve yavruyu taşımaya yarayan bir kese vardır. Bu kese gövdenin altında bulunur. Son derece küçük olan yavru doğar doğmaz annesinin kesesine girer ve kesenin içindeki memelerden süt emer. Yavrular kendi başlarının çaresine bakabilecek duruma gelene değin kesenin içinde kalır. Bazı türlerde kese iyice küçülmüş ya da tümüyle kaybolmuştur. Bu türlerde yavrular annelerinin memesine iyice yapışır ve haftalarca yerinden hiç ayrılmadan süt emer.

■ Bakınız *kanguru; koala.*

Bazı keselilerin yavrusu yeni doğduğunda yalnızca yarım santimetre uzunluğundadır. Birçok keseli hayvanın yavrusu, iyice büyüdükten sonra da zaman zaman annesinin kesesine girmeyi sürdürür.

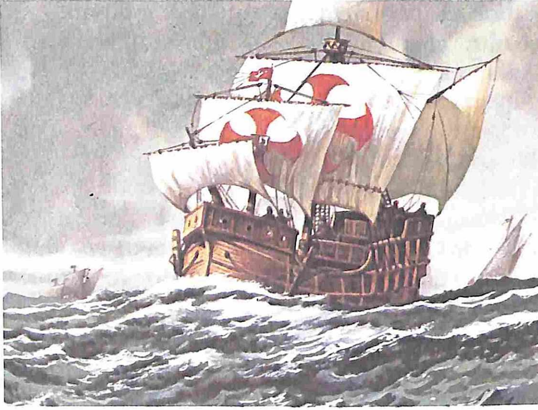

Fenikeliler büyük bir deniz gücüne kavuştukları İÖ 1200'lerden sonra Akdeniz'i geçerek Kuzey Afrika, Sicilya ve İspanya'ya ulaştılar.

Bilinmeyen bir yere gitmeye ve bu yerin özelliklerini araştırmaya keşif denir. İnsanların tehlikeleri göze alarak bilinmeyen topraklara yönelmesinin temelinde merak duygusu, serüven isteği ve ekonomik kazanç gibi nedenler yatar.

Yolculukları bilinen ilk kâşifler Eski Mısırlılar, Fenikeliler, Kartacalılar ve Eski Yunanlılar'dır. Bu denizci halklar Akdeniz'de dolaştılar. Asya'ya, Batı Afrika'ya ve Atlas Okyanusu'na seferler düzenlediler. Büyük İskender Afganistan ve Kuzey Hindistan'a kadar gitti. Britanya ve Afrika gibi uzak yerlere sefer yapan Romalılar İS 1. yüzyılda Çin'e giden kara ve deniz yolları buldular. Vikingler 9. ve 10. yüzyıllarda İzlanda ve Grönland'da koloniler kurdular. Ardından Kuzey Amerika'daki Newfoundland kıyılarına ulaştılar. Haçlı seferleri birçok Avrupalı'nın Asya'yı bir zenginlik kaynağı olarak görmesine yol açtı. Venedikli Marco Polo bunun etkisiyle 13. yüzyılda Çin'e kadar gitti.

Kristof Kolomb Asya'ya gitmek için yeni bir deniz yolu bulmak üzere İspanya'dan Atlas Okyanusu'na yelken açtı. Ama Asya yerine Amerika'ya ulaşarak bilmeden yeni keşiflere öncülük etti.

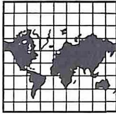
Ama 15. yüzyıl başlarına gelindiğinde Avrupalılar hâlâ dünyanın büyük bölümünü tanımıyorlardı. Büyük çoğunluk Asya ve Afrika'nın yalnızca Akdeniz'e yakın kesimlerinden haberliydi. Amerika, Büyük Okyanus ve Afrika'nın büyük bölümü ile Kuzey ve Güney kutupları henüz bilinmiyordu. 1400'lerde başlayan büyük keşifler çağı bütün bu bilinmeyen bölgelerin araştırılıp öğrenilmesini sağladı.

■ Bakınız *Büyük İskender; kâşifler; Polo, Marco; Roma İmparatorluğu; Vikingler.*

Vikingler Atlas Okyanusu'nun tehlikelerine göğüs gererek Kuzey Amerika'ya birçok yolculuk yapmışlardı.

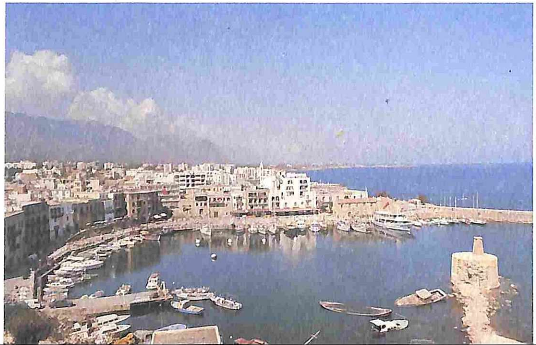
Kıbrıs

Kıbrıs, Akdeniz'in doğusundaki en büyük adadır. Yüzölçümü 9.251 kilometrekaredir. Adanın kuzeyinde Beşparmak Dağları, güneyinde Troodos Dağları uzanır. Bu iki dağ sırasının arasındaki ovaya İçova (Yunanca'da Mesaoria) denir.

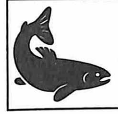
Kıbrıs'ın tarihi 8 bin yıl öncesine dayanır. İlk ve orta çağlarda halkı tümüyle Yunanlı'ydı. 1571'de Osmanlı Devleti'ne bağlandı ve adaya Türkler de yerleşti. 1878'de İngiliz yönetimi altına giren ada 1960'ta bağımsızlığını elde etti ve Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Türk ve Rum toplulukları arasında anlaşmazlık ve çatışmalar çıktı. Kıbrıslı Türkler Kıbrıs Cumhuriyeti'nden ayrıldılar ve 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) kurdular. KKTC'nin nüfusu yaklaşık 170 bin, Kıbrıs Cumhuriyeti'ninki ise yaklaşık 560 bindir. Her ikisinin de başkenti, Yunanca adı Levkosía olan Lefkoşa'dır.

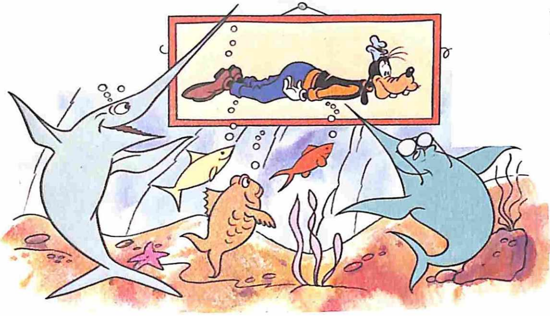
Kıbrıs'ta sanayi fazla gelişmemiştir. Tarım ve ticaret başlıca ekonomik etkinliklerdir. Turizm de önemli bir gelir kaynağıdır. KKTC kıyılarındaki oteller yazın çoğu Türkiye'den gelen turistlerle dolar.

Girne'nin yat limanı kent halkı ve turistler için gözde bir gezinti yeridir.

Kılıçbalığı

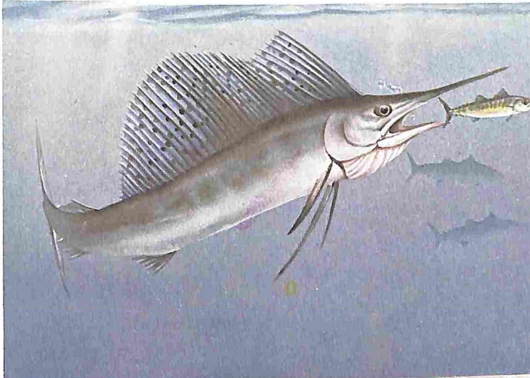

Kılıçbalığı ve yelkenbalığı yakalamak amatör balıkçılara büyük zevk verir. Çünkü bu balıklar oltaya takılınca kurtulmak için bütün güçleriyle savaşır.

Kılıçbalığı ve akrabası olan yelkenbalığı, üstçeneleri kılıç gibi uzamış iri yapılı balıklardır. Yelkenbalığının sırtındaki yüzgeç iyice genişleyerek bir yelken biçimini almıştır. Bu balık saatte 100 kilometreye yaklaşan bir hızla yüzebilir. En irilerinin uzunluğu 3,5 metreye yaklaşır. Ağırlığı ise 90 kilogramı aşar.

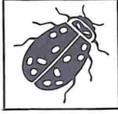
Kılıçbalığı çok daha iri bir balıktır. Uzunluğu 4,5 metreyi aşarken, ağırlığı yarım tona yaklaşabilir. Oldukça yassı olan kılıcı bazen gövdesinin yarı uzunluğuna ulaşır.

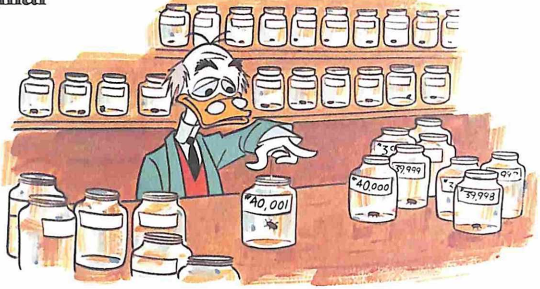
Yelkenbalığı ve kılıçbalığı sıcak denizlerin kıyı sularında yaşar. Ayrıca ılıman bölge denizlerinde de görülürler.

Kılıçbalığı ve yelkenbalığı uzun üstçenelerini sağa sola savurarak küçük balıkları şaşırtır. Sürü halinde dolaşan kurbanlarından birçoğu kendini bu saldırıdan kurtaramaz.

Kınkanatlılar

Hortumluböcekler tarım ve orman bitkilerine en büyük zararı veren kınkanatlılar arasında yer alır. Bu böceklerin 40 bini aşkın türü vardır.

Dünyada yaşayan böceklerin üçte birinden çoğu kınkanatlılar denen böcek topluluğunun üyesidir. Bu hayvanlar hemen her yerde bulunur. Yerde dolaşır, havada uçar, akarsu ve gölcüklerde yüzerler. Kınkanatlılar kadar çeşitlilik gösteren başka bir böcek topluluğu yoktur. En küçük kınkanatlı bir iğne deliğinden geçebilir. Amerika'nın tropik kesimlerinde yaşayan herkülböceği fare büyüklüğündedir. Kınkanatlıların yavruları erişkinlere benzemez. Larva denen bu kanatsız yavrular genellikle küçük bir solucanı andırır.

Kınkanatlıların iki çift kanadı vardır. Öndeki kanat çifti, arkadaki narin yapılı kanat çiftini bir kın gibi örtüp koruyacak biçimde kalınlaşmıştır. Bu kalın ve sert kanatlar böceğin sırtında, tam ortadan uzanan bir çizgi boyunca birleşir. Kınkanatlılar kanat örtülerini kaldırıp içte kalan ince kanatlarını açarak uçarlar. Bu böceklerin güçlü çeneleri vardır. Bitkileri, başka böcekleri ve tahtaları yemek için çeneleriyle ısırıp çiğnerler. Birçok kınkanatlı tarım, orman ve süs bitkilerine üşüşerek büyük zararlara yol açar. Ama uğurböceği gibi bazı türler bu zararlı böcekleri yiyerek yararlı olur.

■ Bakınız *ateşböceği; uğurböceği.*

Leşböcekleri fare ve kuş ölülerinin altını kazarak gömülmesini sağlar. Bundan ötürü gömücüböcek adıyla da tanınırlar.

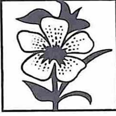

Bokböceği Eski Mısırlılar'ın kutsal saydığı bir kınkanatlıydı.

En iri kınkanatlı böcekler bir fare büyüklüğündedir.

Kır Bitkileri

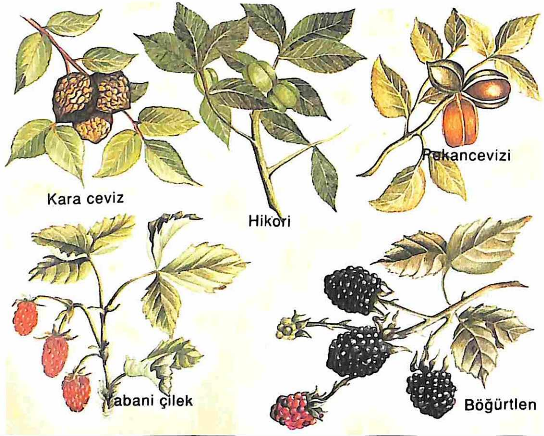

Kokarlahana ilkbahar başlarında çiçek açan çok pis kokulu bir kır bitkisidir.

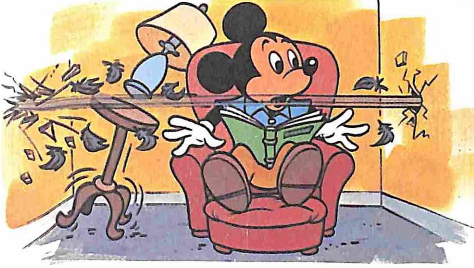
Doğal olarak yetişen çiçekli bitkilere kır bitkileri denir. Dünyanın hemen her yerinde rastlanan kır bitkileri bataklık ve tarlalarda, dağlarda, yol kenarlarında, hatta kentlerin boş alanlarında yetişebilir.

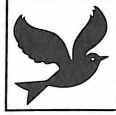
Binlerce türü kapsayan kır bitkilerinin en yaygın bilinen örnekleri papatya, düğünçiçeği, menekşe, gelincik ve çuhaçiçeğidir. Ağaç dallarında yetişen çeşitli orkideler ve suda yaşayan nilüfer gibi ilginç kır bitkileri de vardır. Başta gül olmak üzere birçok bahçe bitkisi kır bitkilerinin ekimi yoluyla elde edilmiştir. İnsanlar besin ve ilaç olarak birçok kır bitkisinden yararlanırlar. Çok sayıda yabanıl hayvan da kır bitkileriyle beslenir.

Bazı kır bitkileri insanların ve hayvanların yediği yumuşak ya da kabuklu meyveler verir.

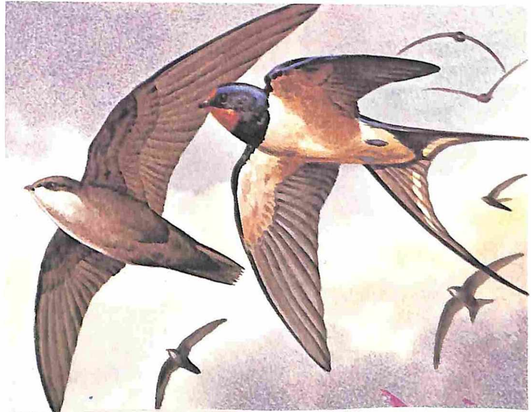
Kırlangıç ve Yelyutan

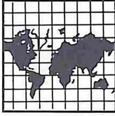

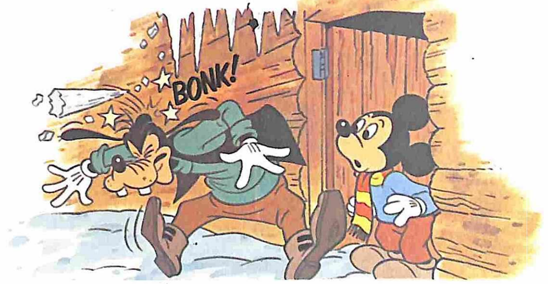
Yelyutanların hızıyla ancak dalışa geçmiş bir doğan boy ölçüşebilir.

Kırlangıçlar ve yelyutanlar zamanlarının çoğunu havada geçiren kuşlardır. Yeryüzünün hemen her yerinde bulunurlar. Bu iki kuş topluluğu birbirine çok benzemekle birlikte akraba değildir. Yelyutanlar saatte 160 kilometre hızla uçabilir. Zamanlarını uçarak ya da dik yüzeylere tutunmuş olarak geçirirler. Bu kuşlar havada beslenir ve havada çiftleşir. Tek besinleri uçan böceklerdir. Kırlangıçlar da uçarken ağızlarını açıp böcek avlar. Ama böcek bulamayınca sulu meyveleri de yerler. Kırlangıçların kuyrukları derin çatallıdır. Yelyutanlar gibi kırlangıçlar da zamanlarının çoğunu uçarak geçirir.

Kırlangıçların (sağda) 80, yelyutanların (solda) 70 dolayında türü vardır.

Kış güneşi çoğu kez karı eritir. Önce çatılardan damlamaya başlayan kar suları donarsa ince ve uzun saçak buzları oluşur.

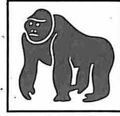
Sonbahar ile ilkbahar arasında gelen kış, yılın en soğuk mevsimidir. Kuzey Yarıküre'de 22 Aralık'ta başlar ve 21 Mart'ta sona erer. Mevsimlerin tersine olduğu Güney Yarıküre'de ise başlangıcı 22 Haziran, bitişi 23 Eylül'dür. Kuzey ve Güney kutupları kış mevsimi geldiğinde haftalar boyunca hiç Güneş ışığı almaz.

Kışın gündüzler kısa ve havalar daha soğuk olur. İnsanlar dışarı çıktıklarında daha kalın giysiler giyerler. Evler soba, şömine ve kalorifer gibi araçlarla ısıtılır. Bazı yerlerde yağan kar uzun süre yerde bembeyaz bir örtü oluşturur. Bu havalarda insanlar kayak, kızak ve buz pateni gibi kış sporlarının keyfini çıkarırlar.

Kışın çocuklar kardan kulübeler yapıp içine girmeye bayılırlar.

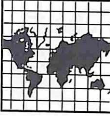

Ayılar kış uykusuna yatmadan önce durmadan beslenerek vücutlarında yağ depolar.

Bazı hayvanlar kış aylarında kısa ya da uzun sürelerle derin bir uykuya dalar. Bu dinlenme dönemine kış uykusu denir. Böylece hayvanlar yiyecek bulmanın zor olduğu soğuk aylarda aç kalıp ölme tehlikesiyle karşılaşmaz. Birçok kuş türünün yanı sıra kirpi, keseğen, yarasa gibi bazı memeliler de kış uykusuna yatar.

Bazı hayvanlar kış uykusuna hazırlanmak için aşırı beslenerek vücutlarında yağ depolar. Bu yağı uyudukları süre boyunca kullanarak gerekli enerjiyi sağlarlar. Marmot gibi bazı hayvanlar ise kış uykusu sırasında yemek için kök ve meyveleri toplayıp depolar. Kış uykusuna yatacak hayvanlar mağara, oyuk gibi uygun bir yer bulur. Vücut sıcaklıkları normal düzeyin altına iner. Kalp atışları yavaşlar. Böylece uykudaki hayvan daha az enerji harcar. Kış uykusu genellikle kesintisiz değildir; hayvanların çoğu zaman zaman uyanıp yeniden uyur. Baharda havalar ısınınca kış uykusu sona erer. Hayvanların vücut sıcaklıkları da hızla eski düzeyine yükselir.

Kıtalar

Yeryüzündeki yedi büyük kara parçası kıtalar olarak bilinir. Dünyanın üçte ikisinden fazlası deniz ve okyanus sularıyla kaplıdır. Geri kalan bölümü karalar oluşturur. Çeşitli adaları da içine alan bu karaların hepsi kıtaların parçasıdır. Kıtalar büyüklüklerine göre Asya, Afrika, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Antarktika, Avrupa ve Avustralya olarak sıralanır.

Avrupa, Asya ve Afrika birbirine bağlıdır. Kuzey ve Güney Amerika da bağlantılıdır. Avustralya ve Antarktika'nın ise başka bir kıtayla bağlantısı yoktur. Asya ve Avrupa birlikte Avrasya olarak adlandırılır.

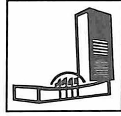
Bazı bilim adamları yedi kıtanın bir zamanlar tek bir kara kütlesini oluşturduğu kanısındadır. Buna göre tek kütle sonradan parçalanmış ve bu parçalar milyonlarca yıl içinde birbirinden uzaklaşmıştır.

■ Bakınız *Afrika; Antarktika; Asya; Avrupa; Avustralya; Güney Amerika; Kuzey Amerika.*

Yedi kıtanın bir zamanlar tek bir kara kütlesi olduğu görüşü akla yakındır. Güney Amerika ve Afrika kıyıları geçmişte iki kıtanın bitişik olduğunu gösterecek ölçüde birbirine uymaktadır.

Kızılay

Kızılay hem savaş, hem de barış zamanlarında yaralılara ve zarar görenlere gerekli yardımı sağlayan uluslararası bir kuruluştur. Savaşta yaralanan ve tutsak düşen askerlere yardım eder. Barışta deprem, sel baskını, toprak kayması gibi afetlerle karşılaşanlara tıbbi yardımda bulunur; yiyecek, giyecek, çadır gönderir. Müslüman ülkelerdeki Kızılay örgütleri ve Hıristiyan ülkelerdeki Kızılhaç örgütleri uluslararası bir birlik oluşturur.

Kızılhaç, Florence Nightingale'in Kırım Savaşı sırasındaki çalışmalarından esinlenen İsviçreli banker Jean Henri Dunant'ın çabalarıyla kuruldu. 1859'da İtalya'daki bir savaşta binlerce ölü ve yaralı gören Dunant 1863'te Kızılhaç'ı kurdu. Osmanlı Devleti'nde 1868'de kurulan aynı amaçlı dernek 1877'de Hilal-i Ahmer (Kızılay) Cemiyeti adını aldı. 1935'te cemiyetin adı Türkiye Kızılay Derneği olarak değiştirildi.

Kızılay ve Kızılhaç savaşta yan tutmayan tarafsız örgütlerdir. Her ülkeden yaralılara yardım ederler. Savaş tutsaklarına uluslararası kurallara uygun olarak davranılmasını denetlerler. Bu kurumlarda pek çok gönüllü ücretsiz çalışır.

Kızılay ekipleri sel, deprem gibi felaketlerle karşılaşanlara yiyecek dağıtır.

Kızılgerdan

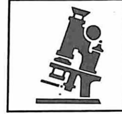
Kızılgerdan daha güneş doğmadan cıvıldamaya başlar.

Kızılgerdan, adından da anlaşılacağı gibi kızıl gerdanlı bir kuştur. Ama bu kırmızılık göğsüne ve yüzünün alt bölümlerine de yayılmıştır. Uzunluğu 14 santimetre dolayındadır. Tatlı bir ötüşü vardır. Böcek ve solucan gibi küçük hayvanlarla beslenir. Ormanlarda, ağaçlık yerlerde ve bahçelerde yaşar. Bütün Avrupa'ya yayılmış olan bu kuş Türkiye'nin özellikle kuzey kesimlerinde yuva yapıp ürer.

Kuzey Amerika'ya giden ilk Avrupalı göçmenler burada gördükleri bir kuş türüne kızılgerdan adını vermişlerdir. Ama Amerika kızılgerdanı aslında bir ardıçkuşu türüdür.

Amerika kızılgerdanı genellikle kırsal alanlarda yaşar. Bu kuşlar kiraz ve çilek gibi meyveleri yemeyi çok sever.

Dünyadaki maddelerin yapısını, bileşimini ve özelliklerini inceleyen bilim dalına kimya denir. Bu alanda çalışan bilim adamları kimyacı adıyla anılır.

Dünyadaki her şey atom denen küçük parçacıklardan oluşmuştur. Atomların birleşmesiyle maddeler ortaya çıkar. Aynı tür atomlardan oluşmuş demir, oksijen ve klor gibi maddelere element denir. Dünyada 109 farklı atom ve aynı sayıda element vardır. Birden fazla farklı atomdan oluşmuş bir maddeye bileşik adı verilir. Örneğin tuz bir bileşiktir; sodyum ve klor atomları içerir.

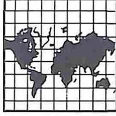
Kimyacılar maddelerin nasıl ortaya çıktığını ve nelerden oluştuğunu öğrenmeye çalışırlar. Maddelerin kimyasal tepkime denen süreçten geçerken uğradıkları değişimlerin incelenmesi de kimyanın konusuna girer. Çevremizde sürekli kimyasal tepkimeler olur. Yediğimiz besinler iç organlarımızda kimyasal olarak değişir. Yanan gaz bir kimyasal tepkimeden geçer. Kimyacılar bu tür tepkimelerle ortaya çıkan değişimleri incelerler.

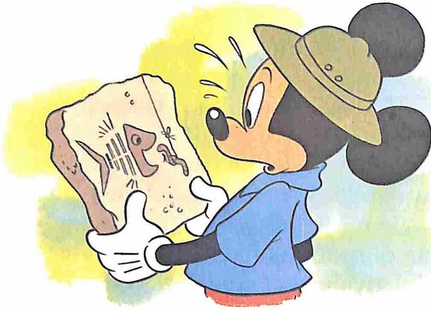
■ Bakınız *atom; elementler*.

Kimyacılar laboratuvarlarda yeni maddeler yaparlar. Bu işleme bireşimleme denir.

Kireçtaşı

Kireçtaşı katmanlarının çoğu denizdeki ölü bitki ve hayvanların büyük basınç altında sertleşmesiyle oluşmuştur.

Kireçtaşı temelde kalsiyum karbonattan oluşan bir kayaçtır. Bir bileşik olan kalsiyum karbonatta kalsiyum, karbon ve oksijen bulunur. Saf kireçtaşı beyaz, katışık kireçtaşı ise kahverengi, sarı, kırmızı, mavi, siyah ya da gridir. Mermer ve öteki kireçtaşı türlerinin çoğu sert ve dayanıklıdır. Ama yumuşak ve kolayca ufalanan tebeşir gibi türler de vardır.

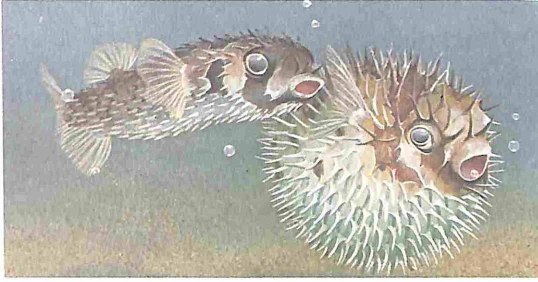
Bir tortul kayaç olan kireçtaşında çoğu kez fosillere rastlanır. Kireçtaşı yapı gereci olarak, ayrıca demir, çimento, kâğıt ve cam üretiminde kullanılır.

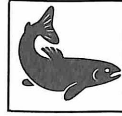
■ Bakınız *fosil; tortul kayaç.*

Öteki tortul kayaçlar gibi kireçtaşı da uzun dönemde katmanlar halinde sertleşir.

Kirpibalığı ve Balonbalığı

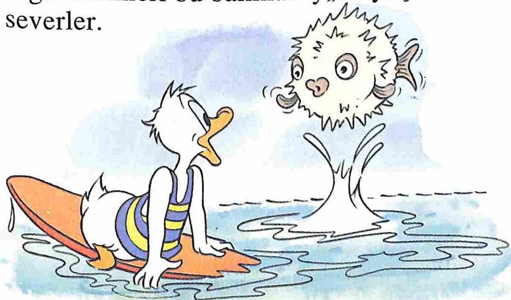

Kirpibalığının dikenleri 5 santimetre uzunluğunda olabilir.

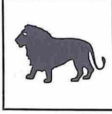
Kirpibalığı ve balonbalığı, tehlike karşısında şişerek vücut biçimini değiştirebilen balıklardır. Şiştikleri zaman bu balıkları yırtıcı balıklar kolay kolay yutamaz. Kirpibalığı bütün sıcak denizlere dağılmıştır. Yaklaşık 15 türü vardır. Kısa ve yuvarlak vücudu sert ve uzun dikenlerle kaplıdır. Balık içine hava ya da su çekerek şişerken dikenleri de dikleşir.

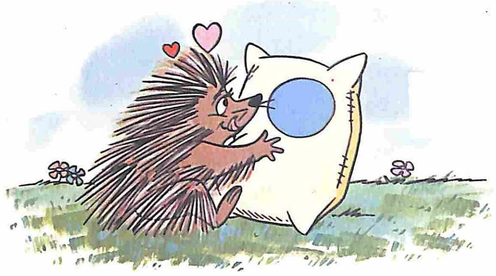
Şişenbalık da denen balonbalıkları kirpibalıklarının yakın akrabasıdır. Vücutlarında uzun dikenler bulunmaz. Ama birçok türün derisinde kısa dikenler vardır. Tür sayıları 90 dolayındadır. Sıcak ve ılıman bölge denizlerinde bulunurlar. Birkaç türü tatlı sularda da yaşar. Okyanuslarda yaşayan bazı balonbalıkları çok zehirlidir. Ama Japonlar fugu dedikleri bu balıkları yemeyi çok severler.

Kirpibalığı ve balonbalığı bir tehlike sezince hemen vücutlarını şişirir.

Kirpi ve Oklukirpi

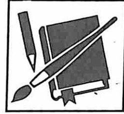

Kirpi gündüz saatlerini genellikle uyuyarak geçirir. Havalar soğuyunca da uzun kış uykusuna yatar.

Kirpi ve oklukirpi vücutları keskin dikenlerle kaplı hayvanlardır. Birbirlerine benzemekle birlikte akraba değildirler. Kirpi böcekçiller denen, oklukirpi ise kemiriciler denen hayvan gruplarının üyeleridir. Kirpilerin başlıca besini böcekler ve başka küçük hayvanlardır. Oklukirpiler ise kökleri ve ağaç kabuklarını kemirerek beslenir. Kirpiler Asya, Avrupa ve Afrika'da yaşar. Dikenleri oklukirpilerde olduğu gibi düşmanlarından korunmalarını sağlar. Oklukirpiler iki aile altında toplanır. Yenidünya oklukirpileri Amerika'daki ormanlarda, Eskidünya oklukirpileri Asya, Avrupa ve Afrika'da yaşar.

Eskiden oklukirpilerin dikenlerini ok gibi fırlattıkları sanılırdı. Bu yanlış inanç dikenlerinin kolayca kökünden kopabilmesinden kaynaklanır.

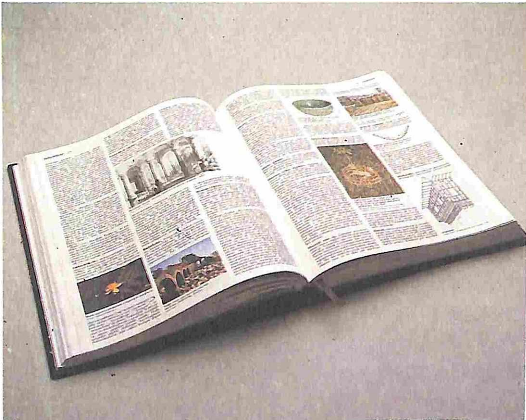

Kitap bez ya da karton bir kapak içinde bir araya getirilmiş basılı sayfalardan oluşur. İnsanların ilgi duyduğu ve öğrenmek istediği hemen her şey kitaplarda bulunabilir.

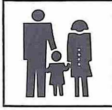
Çinliler basım işine bin yıl kadar önce başladılar. Ama modern baskı tekniği ancak 1450'lerde geliştirildi. Buna öncülük eden Alman Johannes Gutenberg ilk kez bir kitabın çok sayıda kopyasının kısa sürede basılmasını sağladı. Onun tekniği geliştirilerek daha hızlı baskı makineleri yapıldı. Böylece basımevleri bir günde binlerce kitap basacak duruma geldi.

Kitapların birçok değişik türü vardır. Romanlarda uzun öyküler, yaşamöyküsü kitaplarında ünlü kişilerin yaşamı anlatılır. Tarih kitapları geçmişteki olayları aktarır. Sözlükler alfabetik sırayla sözcüklerin anlamını verir. Atlaslarda coğrafi yerlerin konumunu gösteren haritalar yer alır. Ansiklopediler birçok konuda insanı bilgilendirir. Öbür türler arasında çocuk, çizgi roman, ders, din, yolculuk ve yemek kitapları sayılabilir.

■ Bakınız *basım; Gutenberg, Johannes; yayımcılık.*

Ansiklopedilerde insanlığın bilgi birikimi, çoğu kez alfabetik sıraya göre düzenlenmiş başlıklar altında verilir.

Bazı kitaplıklardaki çocuk okuma odasında kitaplık görevlisi çocuklara sevdikleri kitapları okur.

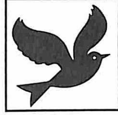
Kitaplık her yaştan okurun okuması ve yararlanması için edebiyat, tarih, bilim ve sanat yayınlarının bulundurulduğu yerdir. Kitaplıklar eski çağlardan beri vardır. İÖ 3. yüzyılda kurulan İskenderiye Kitaplığı'nda 700 bin dolayında kitap vardı.

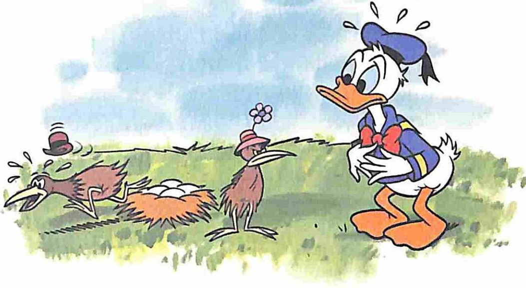
Günümüzde kitaplıklarda kitaplar, dergi ve gazete gibi süreli yayınlar, çizimler, plak ve kasetler ile çeşitli belgeler bulunur. Üniversite kitaplıkları gibi bazı büyük kitaplıklardan belirli konularda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar yararlanır. Yerel halk kitaplıklarına kitap okumaktan hoşlanan ve bilgilerini artırmak isteyen kimseler gelir.

Kitaplıklardaki kitaplar ve öteki malzemeler, kolayca bulunabilmeleri için sınıflandırılır, numaralandırılır ve listesi çıkarılır. Modern kitaplıklarda başvuru kaynakları bölümü ve çocuklar için okuma odası gibi özel bölümler bulunur. Bazı işyerlerinin, okulların ve derneklerin kendi özel kitaplıkları vardır.

■ Bakınız *kitap*.

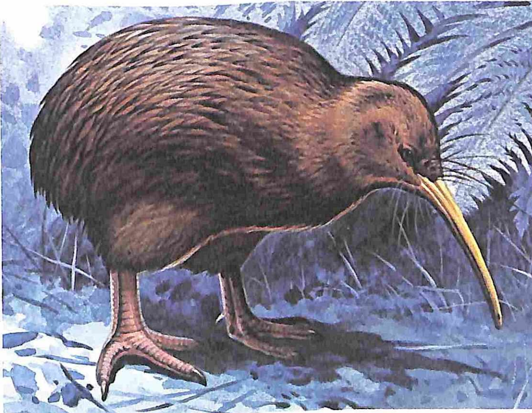
Kivi

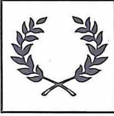
Dişi kivinin bıraktığı yumurtaların üstünde erkek kuluçkaya yatar. Erkek kivi korkunca yumurtaları bırakıp kaçabilir.

Kiviler uçamayan kuşlardır. Tavuk iriliğinde olan bu kuşlar yalnız Yeni Zelanda'da yaşar. Kivilerin ağırlığı 1,5 ile 4 kilogram arasında değişir. Çok küçük olan kanatları tüylerinin altına gizlenmiştir. Kiviler gündüz saatlerinde ya gizlenir ya da uyur. Gizlenmek için içi boş kütüklere, yerdeki oyuklara girerler. Gece dolaşmaya çıkar, sivri uçlu uzun gagalarıyla böcekleri, solucanları ve salyangozları yerler. Kiviler başka hayvanlara kolayca yem olduğundan sayıları iyice azalmıştır. Günümüzde bu kuşlar yasal koruma altındadır.

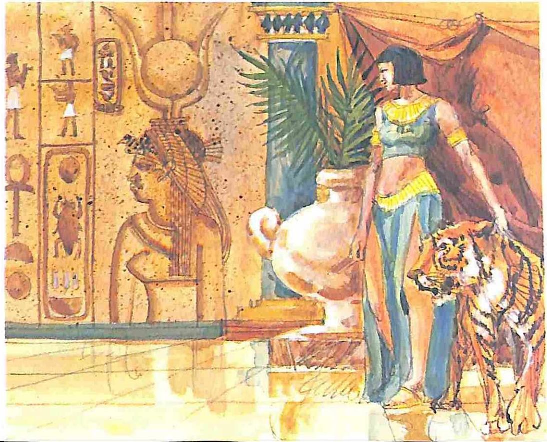
Kivilerin küçük kanatları vardır. Ama uçamazlar. Tüyleri daha çok uzun kılları andırır.

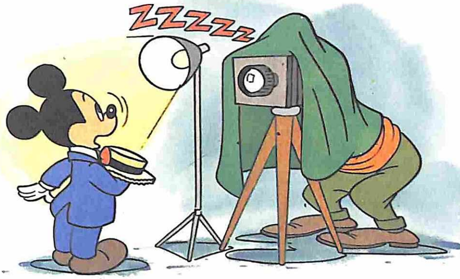
Kleopatra

Kleopatra Eski Mısır'ın son kraliçesiydi. Güzelliğini ve zekâsını kullanarak Roma tarihinde önemli bir rol oynadı. Kleopatra İÖ 69'da doğdu. Henüz 17 yaşındayken erkek kardeşiyle birlikte Mısır tahtına geçti. Ülkeyi tek başına yönetmek isteyince kardeşiyle çatışmaya girdi. İÖ 49'da Mısır'ın başkenti İskenderiye'den sürüldü. Gizlice görüştüğü Romalı komutan Julius Caesar'ın gönlünü kazandı ve onun yardımıyla tahtı yeniden ele geçirdi. Daha sonra Caesar'dan bir oğlu oldu ve onunla birlikte Roma'ya gitti. Caesar'ın İÖ 44'te öldürülmesi üzerine ülkesine dönerek yönetimi bir kez daha eline aldı. İki yıl sonra Roma'nın üç yöneticisinden biri olan Marcus Antonius'la karşılaştı ve evlendiler. Ama birlikte bütün Roma dünyasına egemen olma tasarıları başarısızlığa uğradı. Kleopatra'nın öldüğünü sanan Antonius üzüntüsünden canına kıydı. Bir yıl sonra da 39 yaşındaki Kleopatra kendini bir engerek yılanına sokturarak intihar etti.

Kleopatra'nın yaşamını konu alan birçok yapıt arasında Shakespeare'in Antonius ile Kleopatra *adlı oyunu da yer alır.*

Fotoğraf ve Çizimler

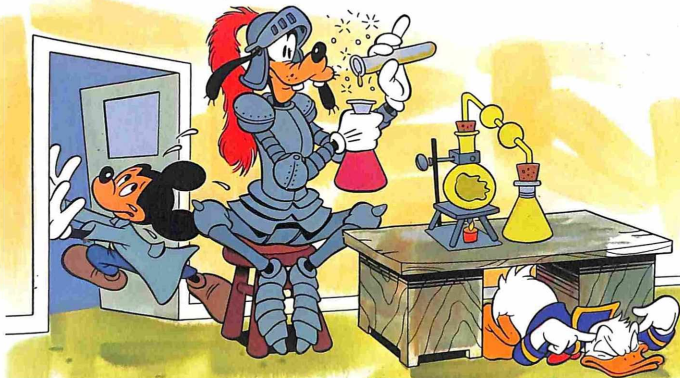
Bu ciltteki fotoğraf ve çizimleri sağlayan kuruluşlar, sayfa numarasına göre sıralı olarak aşağıda verilmiştir. Bir sayfada birden çok fotoğraf ya da çizim kullanıldığında, kuruluş isimlerinin sıralanmasında soldan sağa ya da yukarıdan aşağıya sıra izlenmiştir. Walt Disney kahramanlarının yer aldığı çizimlerin tümü Walt Disney Company tarafından sağlanmıştır.

5-Hamlyn Group; 6-Ana Yayıncılık Arşivi; 7-Ric Lopez; 8-Şemsi Güner; 9-Ara Güler; 10-R. McCaig; 11-John J. Smith; 12-DHKD Arşivi; 13-David Cook Associates; 14-T. Smith; 15-François Gohier/PR; 16-G. Hincks; 17-Oğuz Aral; 18-M. P. Manheim/PR; 19-David Cook Associates; 20-P. Bennet; 21-Ric Lopez; 22-Black Star; 23-Hamlyn Group; 24-D. Perry; 26- Goodyear; 27-Barry Lopez/PR © 1975; 28-R. Hughes; 29-Shostal Associates; 30-A-Z Collection/PR ©; 31-Mike Wells; 33-A. Schmidecher/Alpha; W. & M. Levy; 34-J. H. Carmichael/PR; 35-N. Weaver; 36-Anadolu Yayıncılık Arşivi; 37-Ric Lopez; 38-Colour Library; 39-Leon Bernard; 40-David Cook Associates; 41-Carlos Sanuvo/Bruce Coleman; 42-R. McCaig; 43-R. McCaig; 44-Hasan Kuruyazıcı; 45-J. Channel; 47-Noble Proctor/PR; R. Parker/PR; C. Clark; 48-B. Pickett; 49-R. Morton; 50-William Hubbell; 51-Tom McHugh; 53-R. Morton; 54-ABC Ajansı; 55-Image Bank; 56-John H. Gerard; 57-Susan Peterson; 58-J. Channel; 59-Buziau/LDP-Hachette; 60-Alan Felix/Alpha; 61-R. Morton; 62-J. Maddalone

Walt Disney

İLK ANSİKLOPEDİM

9

ADAM